

DEÇAN

Strategjia e veprimit për komunitetet

Rom, Egjiptian e Ashkal i

Në Komunën e Deçanit

2012 - 2014

Strategjia e veprimit
për komunitetet
Rom, Egjiptian e Ashkali
në komunën e Deçanit
2012 - 2014

Publikuar nga:
OJQ "Syri i Vizionit"
Isa Demaj Nr 14
30000 Pejë, Kosovë

Mendimet e shprehura në këtë dokument paraqesin pikëpamjet e autorëve dhe jo domosdoshmërisht edhe qëndrimet e Syri i Vizionit, The Olof Palme Center dhe komunës së Deçanit.

Botimi i këtij dokumenti është mundësuar nga The Olof Palme Center

Falënderime

Autorët e kësaj strategjie, organizata joqeveritare "Syri i Vizionit" falënderon gjithë bashkëpunëtorët, organizatat dhe individët që kanë ndihmuar në procesin e hartimit të këtij dokumenti.

Falënderim i parë është për Olof Palme International Center për bashkëpunim të mirë dhe mbështetjen financiare që i ka dhënë këtij procesi.

Një falënderim i veçantë për Komunën e Deçanit, kryetarin Rasim Selmanaj për përkrahjen ndaj projektit.

Poashtu falënderojmë edhe stafin e Zyrës për komunitete Nezir Balaj, Shaban Pejcinovic dhe Vesna Spalevic, që kanë qenë aktiv në punë gjatë gjithë procesit të hartimit të strategjisë.

Falënderimi kryesor është për përfaqësuesit e komunitetit rom, egjiptian dhe ashkali të komunës së Deçanit, kryesuesit e fshatrave, përfaqësuesit politikë dhe të organizatave të këtyre komuniteteve si dhe të gjithë ata që kanë marrë pjesë në takimet e mbajtura nëpër fshatra dhe lagje të komunës së Deçanit dhe që me kërkesat, sugjerimet dhe propozimet e tyre kanë kontribuar që ky dokument të jetë më i plotë në përmbajtje dhe më i pasur me ide e propozime.

Falënderojmë: përfaqësuesit e fshatrave të cilët kanë marrë pjesë në takimet e këshillit të përbashkët të fshatrave: Xheve Bala, Miftar Balaj, Valmir Rrukaj, Sokol Rrukaj, Bashkin Rrukaj, Idriz Berisha, Fidan Berisha, Xhafer Neza.

Anëtarët e fokus grupeve nëpër fshatra që kanë marrë pjesë në takime dhe trajnime: Skender Krasniqi, Rexhep Hoti, Qamil Hoti, Labinot Jollaj, Isuf Jollaj, Xheve Balaj, Perparim Hamza, Berat Hamza, Muharem Krizu, Nexhdet Rrukaj, Time Rrukaj, Hatixhe Rrukaj, Ismet Rrukaj, Bashkim Rrukaj, Kushtrim Rrukaj, Megzon Rrukaj, Kati Seferi, Qamil Jollaj, Beqir Harizi, Asllan Sadrija, Bekim Jollaj, Muhamet Jollaj, Fluri Hoti, Hyre Jollaj, Shkurt Hojrizi, Kujtim Seferi.

Autorët e këtij dokumenti ndiejnë të nevojshme të sqarojnë se nëse në tekstin e kësaj strategjie nuk është përfshirë puna ose aktivitetet e të gjithë atyre që kanë punuar në këto komunitete, kjo është e paqëllimshme. Poashtu kërkojmë falje për të gjitha ata që mendojnë se nuk janë përfshirë sa duhet kërkesat dhe sugjerimet e tyre dhe komunitetit të tyre.

Shkurtesat:

DRC	- Danish Refugees Council
KEK	- Korporata Energjetike e Kosovës
PTK	- Post- Telekom i Kosovës
RTK	- Radio televizioni i Kosovës
SiV	- Syri i Vizionit
OJQ	- Organizatë joqeveritare
SHKA	- Shoqëri kulturore artistike
FSK	- Forca e Sigurisë së Kosovës
UNDP	- United Nations Development Programme
UNHCR	- United Nations High Commissioner for refugees
ICMC	- The international Catholic Migration Commission
CORDAID	- The Catholic Organisation for Relief and Development Aid
MEDAIR	- Emergency Relief and Rehabilitation
INTERSOS	

Nga: Komuna Deçan

Për: OJQ "Syri i Vizionit", Pejë

Lënda: Letër mbështetëse për hartimin e Strategjisë për komunitetin rom, ashkali, egjiptian për komunën e Deçanit

23 dhjetor 2011

Komuna e Deçanit me të gjitha strukturat e saj është e angazhuar për krijimin e një shoqërie shumë etnike në të cilën do ketë barabarësi për të gjithë qytetarët pa asnjë lloj dallimi përkatësie etnike, fetare, gjinore, etj. Në këtë kuptim angazhimi për përmirësimin e kushteve të jetës së të gjitha komuniteteve në këtë komunë është një angazhim i përhershëm i Komunës. Komuniteti rom, egjiptian dhe ashkali i komunës së Deçanit është një komunitet që në vazhdimësi ka dhënë dhe jep kontributin e vet në ndërtimin e shoqërisë sonë.

Komuna e Deçanit ka përkrahur punën që OJQ "Syri i Vizionit" ka bërë për hartimin e Strategjisë vepruese në komunitetin rom, egjiptian e ashkali në komunën e Deçanit dhe e vlerëson këtë si një kontribut për angazhimin e përbashkët për përmirësimin e kushteve të jetës së këtij komuniteti në komunën tonë.

Komuna e Deçanit ka bashkëpunuar në hartimin e kësaj strategjie me Syrin e Vizionit gjatë vitit 2011 dhe shpreh gatishmërinë dhe angazhimin që me gjithë kapacitetin saj brenda mundësive që ka, të punojë në implementimin e kësaj strategjie.

Me respekt

Rasim Selmanaj

Kryetar i Komunës së Deçanit

PËRMBAJTJA

5	Falënderime
6	Shkurtesat
7	Parathënie
9	Realizuesit
10	I. Hartimi i strategjisë
11	Çka është kjo strategji
11	Baza e hartimit të Strategjisë
11	Rruga që është ndjekur për hartimin e Strategjisë
12	Pjesëmarrësit në procesin e hartimit të Strategjisë
12	Përfshirja e komunitetit në hartimin Strategjisë
13	Përfshirja e komunës në hartimin e Strategjisë
13	Gjendja aktuale
13	Shtrirja e komuniteteve rom, egjiptian e ashkali në komunën e Deçanit
14	Gjendja në të cilën jetojnë komunitetet rom, egjiptian e ashkali
14	Hulumtimi i kryer nga "Syri i Vizionit" për gjendjen e këtij komuniteti në komunën e Deçanit
14	Gjendja e familjeve
15	Gjendja e objekteve të banimit
15	Qasja në shërbimet publike
16	Qasja
16	Zbatimi i Strategjisë
17	Vështirësitë në realizimin e kësaj strategjie
18	II. Iniciativat dhe rekomandimet
19	Hyrje
20	Çështjet pronësore, të banimit dhe vendbanimet joformale
21	Edukim dhe rini
23	Punësimi dhe zhvillimi ekonomik
24	Shëndetësia dhe çështjet sociale
26	Anti diskriminimi, siguria, të drejtat e minoriteteve dhe përfaqësimi
27	Kultura, mediat dhe informimi
29	Të drejtat e femrave
30	III. Ndërhyrja në komunitet
31	Hyrje
32	Projektet për fshatin Dubovik
36	Projektet për Fshatin Shaptej
49	Projektet për fshatin Gramaqel
43	Projektet për fshatin Pemishtë
45	IV. Buxheti
46	Tabela Buxhetore
47	V. Foto
48	Fotografi nga takimet me komunitetet

Olof Palme International Center - Qendra Olof Palme

Olof Palme International Center punon në bashkëpunimin ndërkombëtar për zhvillimin dhe krijimin e opinionit publik i cili ka të bëjë me çështjet ndërkombëtare politike dhe ato të sigurisë.

Palme Center është themeluar në vitin 1992 nga Partia Social Demokrate e Suedisë, Konfederata e Sindikatës së Tregtisë dhe Sindikata Kooperative. Sot Palme Center ka 28 organizata anëtare brenda lëvizjes së punës.

Qendra punon sipas pikëpamjeve të jetës së Kryeministrit të ndjerë të Suedisë, Olof Palme, i vvarë në vitin 1986, të cilat reflektohen në citimin e famshëm: "Politika po dëshiron diçka. Politikën Social Demokratike po dëshirojnë ndryshime".

Bindja e Olof Palmes se siguria e përbashkët krijohet në bashkëpunim dhe solidaritet nëpërmes kufijve, përshkon aktivitetet e Qendrës.

Zotimi i këtyre organizatave anëtare është baza e aktiviteteve të Qendrës. Përveç organizatave themeltare, ato përfshijnë edhe Shoqatën Edukuese të Punëtorëve, lëvizjen e banorëve dhe sindikatat individuale. Si lëvizje të popullarizuara dhe organizata vullnetare, ato përfaqësohen në të gjitha komunat e Suedisë dhe në shumë vende pune. Një individ nuk mund të jetë anëtar i Palme Center, por organizatat anëtare së bashku kanë mbi tre milionë anëtarë.

Bashkëpunimi ndërkombëtar për zhvillim është i përqendruar në gjashtë rajone: Ballkan, Evropë Lindore dhe Rusi, Amerikë Latine, Lindje e Mesme, Azi Juglindore dhe Afrikë Jugore.

Palme Center dhe organizatat e saja anëtare përfshihen në afërsisht 450 projekte zhvillimore ndërkombëtare gjatë një viti. Ato shtrihen prej edukimit qytetar dhe strukturës organizative deri në projektet për të drejtat e njeriut dhe të pajtimit.

Qendra ka një kornizë marrëveshjeje me agjencinë Swedish International Development Co-operation Agency (SIDA), e cila financon projektet për zhvillim ndërkombëtar të organizatave anëtare. Shumica e projekteve zbatohen drejtpërsëdrejti nga organizatat anëtare, të cilat së bashku me partnerët e tyre lokal të bashkëpunimit janë përgjegjëse për planifikimin, inicimin dhe vlerësimin e projekteve. Kjo ndihmon që të krijohen lidhje shumë të fuqishme lokale. Qendra zbaton relativisht pak projekte të zhvillimit ndërkombëtar në vete, me përjashtim nga Ballkani.

Qendra gjithashtu administron fondin International Solidarity Fund (I-Fund), që është lëvizja e punës për solidaritet ndërkombëtar dhe bashkëpunim zhvillimor. Të gjitha mjetet e grumbulluara nga I-Fund përdoren ekskluzivisht për të mbështetur punën e zhvillimit të sindikatave dhe politikave.

Qendra është e bazuar në Stokholmin qendror.

OJQ "Syri i Vizionit"

Syri i Vizionit

Organizata Syri i Vizionit është regjistruar zyrtarisht si OJQ lokale në Shtator të vitit 2001, por ka filluar të funksionoj me herët që nga 1999 si Organizatë e Bazuar në Komunitet (CBO) në komunën e Pejës, duke bërë koordinimin dhe publikimin e revistës për të rinjtë "Vizioni" në Kosovë me ndihmën financiare nga USAID-i. Pas aktiviteteve rinore, SiV ka arritur të zgjerojë angazhimin e saj dhe me kalimin e viteve ka rritur profesionalizëm në implementimin e projekteve të një spektri të

gjerë, duke e dëshmuar veten si pjesëmarrës aktiv të shoqërisë civile në Kosovë.

Përgjatë viteve të fundit, OJQ "Syri i Vizionit" ka zhvilluar partneritete të shumta me një spektër të gjerë të organizatave lokale dhe ndërkombëtare, komunave dhe faktorëve tjerë aktivë në Kosovë dhe Ballkan si: Komisioni Evropian, USAID, KFOS, ATRC, IREX, DRC, CARE International, OSCE, Olof Palme, Swiss Labour Assistance, etj.

Në dhjetë vjet të aktivitetit, organizata është pjesë e partneriteteve, rrjeteve lokale dhe rajonale të shoqërisë civile, dhe pjesëmarrës i fushatave të ndryshme që kanë forcuar rolin e shoqërisë civile dhe zërin e qytetarët karshi institucioneve. Nga viti 2003, organizata është një nga partnerët zyrtar të Web Portalit One World për Evropën Juglindore, nga 2004, SiV është anëtar aktiv i KIP- Programi i Iniciativës Kosovare. Në mënyrë aktive organizata është pjesë e Platformës Pro Peace e lansuar në Kosovë me iniciativën e OJQ-ve lokale në 2005. Nga viti 2007 SiV është pjesë e Koalicionit për Parlament të Pastër, Koalicionit "Demokracia në Veprim" që merret me monitorimin zgjedhjeve, Rrjetit për Siguri, Koalicionit për Bashkëpunim në mes Shoqërisë Civile dhe Qeverisë, Konkorsiumit të shoqërisë civile për monitorimin e parlamentit të Kosovës, etj.

OJQ "Syri i Vizionit" kryesisht ka për qëllim promovimin e demokracisë lokale dhe pjesëmarrjen e qytetareve në Kosovë, me fokusim në regjionin e Pejës. Në përpjekjet e vazhdueshme për të implementuar praktika demokratike, SiV i jep rol të veçantë promovimit të qeverisjes së mirë, përgjegjësisë, transparencës dhe pjesëmarrjes në sferat e ndryshme të shoqërisë civile.

Në praktikë, çfarëdo projekti i implementuar nga SiV kërkon për të themeluar lidhje të vazhdueshme në mes të autoriteteve komunale dhe akterëve të shoqërisë civile në nivel individual ose institucional.

Që nga fillimi, SiV ka artikuluar punën e saj rreth objektivave specifike si:

- Zhvillimi i përgatitjes dhe përhapjes së informative të besueshme dhe të sakta tek qytetarët;
- Promovimi i vetëdijes publike lidhur me problemet urgjente sociale tek masa e gjerë, nëpërmjet veprimeve që rrisin vetëdijen;
- Pajisja e qytetareve me mjaft avokim/mbrojtje, si dhe aftësi për lobizim dhe punë ekipore/ të rrjetëzuar në mënyrë që t'i praktikojnë të drejtat e tyre elementare dhe të mund të sfidojnë institucionet qeveritare.

I. Hartimi i strategjisë

1.1 Çka është kjo strategji

Strategjia e veprimit për komunitetet rom, egjiptian e ashkali në komunën e Deçanit (në tekstin e mëposhtëm Strategjia) është dokument që synon të parashtrojë gjithë problematikën që kanë komunitetet rom, ashkali e egjiptian në komunën e Deçanit. Ajo përmbledh nevojat dhe kërkesat e këtyre komuniteteve në lokalitete ku jetojnë në gjithë territorin e komunës, duke përfshirë problemet e tyre jetësore, kërkesat e komuniteteve dhe zonës në të cilën jetojnë dhe parashtron orientimet e ardhshme të punës në këto komunitete.

Si i tillë ky dokument është një bazë e mirë për komunën, donatorët dhe komunitetet në të ardhmen. Aty janë paraqitur gjithë problematikat, ndarë në sektorë të ndryshëm, janë ofruar zgjedhjet e mundshme dhe është bërë një përlllogaritje e përafërt e kostos së aksionit të veprimit në këto komunitete. Në këtë mënyrë Strategjia përbën një plan aksioni dhe aktiviteti, ajo ngërthen në vete nevojat e komunës dhe komuniteteve.

Strategjia është hartuar nga OJQ "Syri i Vizioni" nga Peja në bashkëpunim me komunitetet, përfaqësuesit e fshatrave dhe lokaliteteve si dhe me komunën, zyrtarët komunalë për komunitete. Projekti është financuar nga Olof Palme International Center.

Projekti është një pilot projekt që synon të mobilizojë dhe trajtojë komunitetet rom, ashkali dhe egjiptian që t'i ndihmojë ata në avokim më të mirë në mënyrë që ata të jenë pjesëmarrës në ndryshimet në jetën e tyre dhe në vendimmarrje. Me projektet që parasheh kjo strategji mendohet të përmirësojë kushtet e jetës së komuniteteve rom, egjiptian e ashkali, komunitete që tradicionalisht kanë jetuar në gjendje jo të mirë ekonomike dhe pa një minimum ekzistencial, në kushte të këqija banimi dhe infrastrukture.

1.2 Korniza ligjore mbi të cilën mbështetet Strategjia

Strategjia mbështetet në Strategjinë Qeveritare të Kosovës për Romë, Ashkali e Egjiptianë, që është aprovuar në nivel kombëtar në fund të vitit 2007 dhe paraqet bazën lokale të kësaj strategjie, që synon të përmirësojë kualitetin e jetës së komuniteteve rom, egjiptian e ashkali në rajon. Po ashtu sikurse dokumenti qeveritar edhe

strategjia komunale për komunitetet rom, egjiptian e ashkali mbështetet në rekomandimet e dala nga Marrëveshja e Dekadës Rome (2005-2015) e Bashkimit Evropian. Strategjia është në përputhje edhe me dokumente tjera ndërkombëtare si rekomandimet e Komitetit të ministrave të Këshillit të Evropës për politikën ndaj romëve në të cilat rekomandohet qasja afirmative ndaj këtij komuniteti, etj.

Pasi kjo strategji është e hartuar në bashkëpunimin mes komunës, komuniteteve rom, egjiptian e ashkali dhe pjesëmarrësve tjerë me rëndësi në këtë proces, ky dokument do të jetë në shërbim të komunës, që ta shfrytëzojë sipas nevojës ose ta shndërrtojë në dokument pune për komunën për periudhën në vazhdim, ose ta paraqesë para donatorëve që mund të shprehin interesim për të vepruar në komunitet.

1.3 Rruga që është ndjekur për hartimin e strategjisë

Strategjia është hartuar pas një pune njëvjeçare që OJQ Syri i Vizionit (SiV) ka bërë bashkë me komunitetet rom, egjiptian e ashkali, përfaqësuesit e lokaliteteve të banuara me komunitete, aktivistëve dhe OJQ-ve të komuniteteve si dhe Komunës së Deçanit.

Fillimisht "Syri i Vizionit" ka vizituar komunitetet në të gjitha lokalitetet ku jetojnë ai dhe ka mbledhur të dhënat për jetën dhe gjendjen në të cilën jetojnë këto komunitete, për të pasur një pasqyrë më të mirë. Në mungesë të studimeve të mëparshme, në fazën e parë është bërë një hulumtim për të parë gjendjen me shifra dhe fakte konkrete. Hulumtimi është kryer në lokalitetet kryesore ku jetojnë komunitetet rom, egjiptian e ashkali dhe ka qenë i fokusuar në pikat kryesore për të zbuluar gjendjen e familjeve dhe shtëpive në radhët e këtyre komuniteti.

Pas kësaj në lokalitet më të mëdha në komunën e Deçanit janë krijuar fokus grupet me pjesëtarë të komuniteteve dhe është krijuar një strukturë e njerëzve në terren me të cilët "Syri i Vizionit" ka punuar dhe ka kontaktuar gjatë gjithë hartimit të projektit. Fokus grupet në fillim janë krijuar në fshatrat Shaptej, Pemishtë dhe Gramaqel. Me këto fokus grupe janë zhvilluar takime nëpër secilin fshat ose lagje, në të cilat është diskutuar për temat sipas shtatë problematikave të caktuara. Kanë qenë shtatë sektorë sipas të cilave është diskutuar dhe janë kërkuar rrugët e zgjidhjeve: Çështjet pronësore, të banimit dhe vendbanimet joformale; Edukim dhe rini; Punësimi dhe zhvillimi ekonomik; Shëndetësia dhe çështjet

sociale; Anti diskriminimi, siguria, të drejtat e minoriteteve dhe përfaqësimi; Kultura, mediat dhe informimi; Të drejtat e femrave. Pasi u është prezantuar komuniteteve projekti, është kërkuar pjesëmarrja e tyre aktive me sugjerimet dhe kërkesat, që kanë ata, pasi në vendet e tyre ata i dinë më së miri problemet dhe nevojat që kanë.

Takimet janë mbajtura në secilin lokalitet, në lagje e në fshatra. Në këto takime janë marrë kërkesat e para, që përbëjnë bazën e parë për hartimin e planit të aksionit. Janë mbajtur dhjetëra takime me grupet, por edhe shumë takime me individ dhe në grupe më të vogla me përfaqësues të komuniteteve.

Për të aftësuar komunitetet që në mënyrë sa më të mirë të dinë të parashtrojnë kërkesat e veta, rrugët e prezantimit dhe avokimin e mëtejshëm, për përfaqësuesit e komuniteteve gjatë muajit korrik janë mbajtur trajnime nga ekspertë për draftimin e strategjisë dhe për hartimin e projekt-propozimeve, Ndërsa me përfaqësuesit e komuniteteve është dakorduar që të përgatisin ata vet dokumentet që do jenë pjesë e strategjisë.

Pas kësaj janë mbajtur takime të përbashkëta me përfaqësuesit e lokaliteteve: Shaptej, Gramaqel, Pemishtë, Dubovik, me të cilët është punuar kapitull për kapitull në hartimin e strategjisë. Në këto takime kanë marrë pjesë edhe përfaqësues të komunës nga Zyra për komunitete.

Strategjia në formën përfundimtare është e bazuar në gjithë materialin e mbledhur në këto dhjetëra takime me komunitetet si dhe kërkesat që në veti ka bërë secili lokalitet. Ajo është hartuar nga "Syri i Vizionit", ndërsa para botimit i është dhënë në shikim dhe diskutim përfaqësuesve të komunitetit në secilin lokalitet dhe komunës.

1.4 Pjesëmarrësit në procesin e hartimit të strategjisë

Projekti për hartimin e strategjisë së veprimit për komunitetet rom, egjiptian e ashkali është udhëhequr nga OJQ "Syri i Vizionit" nga Peja, ndërsa është financuar nga Olof Palme International Center.

Strategjia në këtë gjendje është rezultat i punës së përbashkët që është bërë gjatë një viti mes "Syri i Vizionit" dhe pjesëmarrësve tjerë, komuniteteve, organizatave të komuniteteve dhe komunës.

Komunitetet kanë qenë të kyçura në mënyrë aktive dhe kreative gjatë gjithë kohës në projekt. Secili lokalitet ka pasur fokus grupet e veta, grupe prej 7-10 vetash, që në disa

takime të mbajtura kanë dhënë sugjerimet dhe idetë e veta. Për të qenë më aktiv në pjesëmarrje përfaqësuesit e secilit lokalitet kanë ndjekur edhe trajnimet përkatëse për hartim të projekteve. Sugjerime e mbledhura nga përfaqësuesit e komuniteteve janë përfshirë në draftin e strategjisë, i cili pastaj përsëri në atë formë është analizuar dhe plotësuar me shtesat, sugjerimet dhe kërkesat e komuniteteve.

Komuna e Deçanit ka qenë po ashtu gjatë gjithë kohës pjesë e punës, pasi ata kanë marrë pjesë në gjithë procesin, duke filluar nga informatat e para që janë marrë nga komuna, nëpër takimet në terren, në trajnime dhe deri në shikimin e variantit përfundimtar.

1.4.1 Përfshirja e komuniteteve në hartimin strategjisë

Komunitetet kanë qenë të kyçura në mënyrë aktive dhe kreative gjatë gjithë kohës në projekt në disa mënyra:

- Komunitetet janë përfshirë direkt në hartimin e strategjisë gjatë takimeve të mbajtura nëpër lokalitetet. Në secilin nga lokalitetet që ka një numër të konsiderueshëm të banorëve, janë mbajtur nga disa takime.

- Përfaqësuesit e komuniteteve kanë marrë pjesë në takimet e "këshillit të përbashkët të komuniteteve", takime të mbajtura në Deçanit në të cilat është folur për problemet sipas fushave të përcaktuara.

- Gjatë hartimit të strategjisë janë takuar përfaqësuesit e komuniteteve të mbledhur në subjektet politike, organizatat joqeveritare dhe grupimet tjera që përfaqësojnë komunitetet.

1.4.2 Përfshirja e komunës në hartimin e strategjisë

Që nga fillimi i zbatimit të projektit janë mbajtur kontakte me komunën. Kryetari i komunës në dy takimet e para është informuar për procesion e parapare për hartimin e strategjisë dhe ai ka marrë rol aktiv për të ngarkuar personat përkatës për bashkëpunimin dhe ndihmën e mëtejme gjatë gjithë procesit. Pas kësaj bashkëpunimi kryesisht ka shkuar përmes Zyrës për komunitete dhe që ka qenë shumë i rëndësishëm për "Syri i Vizionit" që ka përfituar nga përvoja dhe puna e bërë më parë nga komuna në këtë komunitet. Përveç se ka ndihmuar në rolin këshillues, Zyra ka qenë pjesëmarrëse në shumicën e aktiviteteve që janë zhvilluar përgjatë rrjedhës së projektit, në fazën kur është prezantuar projekti, pastaj edhe në takime dhe në shikimin e draftit përfundimtar.

Informatat e para për terrenin janë marrë nga zyrtarët komunalë të Deçanit dhe pastaj kanë shërbyer si bazë për hulumtimin që ka bërë "Syri i Vizionit" në terren. Pas kësaj, zyrtarët komunalë kanë marrë pjesë edhe në takimet "këshillit të përbashkët të komuniteteve" edhe në trajnime. Zyra e komuniteteve ka marrë pjesë në mënyrë aktive në këto takime me përfaqësuesit e fshatrave dhe ka dhënë idetë dhe sugjerimet, ndërsa kontaktet me zyrtarët komunalë janë mbajtur para dhe pas këtyre takimeve, deri në përfundim të tërë procesit të hartimit të strategjisë.

Zyra për komunitete e Komunës së Deçanit ka marrë pjesë edhe në trajnimet që janë organizuar gjatë realizimit të projektit. Strategjia në formën e draftit para shtypjes së saj i është dorëzuar komunës, kryetarit të komunës dhe zyrës për komunitete për të dhënë sugjerimet, për të plotësuar apo shtuar diçka në formën përfundimtare.

1.5 Gjendja aktuale

1.5.1 Shtrirja e komuniteteve rom, egjiptian e ashkali në komunën e Deçanit

Komunitetet rom, egjiptian e ashkali tradicionalisht kanë jetuar në gjendje jo të mirë në komunën e Deçanit. Ata jetojnë në disa lokalitete, por shumica kryesisht janë të orientuar në disa vende: Shaptej, Gramaqel, Pemishtë, Dobovik etj. Në numër më të vogël (mendohet në një numër nga 3-10 familje) ata jetojnë edhe në fshatrat Pozhar, Dranoc, Glllogjan etj.

Në gjitha këto lokalitete ata jetojnë në fqinjësi me popullatën shumicë shqiptare dhe pakicat tjera, me të cilat mund të thuhet se në vitet e pasluftës kanë jetuar në bashkëfqinjësi të mirë. Kur flitet për lokalitete ku jetojnë komunitetet rom, egjiptian e ashkali nuk bëhet fjalë për lokalitete të pastra etnike, por për lokalitete me popullatë të përzier, por në disa nga këto fshatra duke qenë këto komunitete vet pakicë brenda fshatit. Pothuajse në të gjitha fshatrat shumica e shtëpive të pjesëtarëve të këtyre komuniteteve janë afër me njëra tjetrën por në disa vende të tjera të cilat janë më pak të banuara nga komuniteti rom, egjiptian dhe ashkali shtëpitë janë të shpërndara anembanë fshatit dhe komuniteti është i organizuar fare pak ose aspak në bazën etnike.

Gjatë luftës së viteve 1998-1999 edhe nga këto komunitete kishte shumë të larguar nga Kosova. Pas luftës, pjesëtarët e këtyre komuniteteve kryesisht janë kthyer me iniciativë individuale. Në komunën e Deçanit nuk kishte të kthyer në forma të organizuara. Kryesisht komunitetet rom, egjiptian dhe ashkali janë kthyer edhe nga disa shtete të ndryshme të Evropës. Sipas të dhënave të përafërta që ka Komuna, në komunën e Deçanit momentalisht jetojnë 460 pjesëtarë të këtyre komuniteteve. Pas luftës ata më shumë kanë mbetur të tubuar në fshatrat Shaptej, Gramaqel, Pemishtë, Dobovik, ku jeton pjesa më e madhe e këtyre komuniteteve.

Megjithatë në këtë dokument për krahasime dhe nevoja të parashtrimit të gjendjes janë përdorur shifrat e regjistrimit të fundit të popullsisë në Kosovë si dhe shifra të përafërta nga Komuna, nga UNHCR dhe shifrat që ka nxjerrë vet në terren "Syri i Vizionit".

1.5.2 Gjendja në të cilën jetojnë komunitetet rom, egjiptian e ashkali

Një pjese e këtyre komuniteteve jeton në zona pjesërisht të urbanizuara, në kushte jo të mira banimi dhe lagje apo fshatra pa infrastrukturë të rrugëve, kanalizimeve, etj. Papunësia në këto lokalitete është më e madhe se kudo tjetër, pasi shumë pak nga pjesëtarët e tij janë të punësuar. Familjet e këtyre komuniteteve shquhen nga jeta në varfëri të thellë. Me shifrat e UNDP nga viti 2004-2005 rreth 77% e komuniteteve rom, egjiptian e ashkali jetojnë nën minimumin e varfërisë kurse 81 % s'kanë qenë kurrë të punësuar.

Organizmi i tyre shoqëror është në nivel të ultë. Ata kanë subjekte politike të komunitetit, por nuk janë fare të përfaqësuar madje as në asamblenë komunale, porse brenda këtyre komuniteteve organizimet tjera, si organizatat joqeveritare apo organizimet e të rinjve ose femrave, janë pak ose aspak të zhvilluara.

1.6 Hulumtimi i kryer nga Syri i Vizionit për gjendjen e këtyre komuniteteve në komunën e Deçanit

OJQ "Syri i Vizionit" gjatë muajit shkurt dhe mars të vitit 2011 ka bërë një hulumtim për gjendjen e komuniteteve rom, ashkali e egjiptian në komunën e Deçanit. Intervistat e bëra nga hulumtuesit nga OJQ "Syri i Vizionit" kanë mbledhur informacione për gjendjen e familjeve të këtyre komuniteteve dhe objekteve të banimit. Hulumtimi është kryer në fshatrat Shaptej, Gramaqel, Pemishtë, etj, lokalitetet të banuara me pjesëtarë të komuniteteve rom, egjiptian e shkali. Në këto vende janë intervistuar të gjitha familjet, nga të cilat intervistuesit kanë marrë të dhënat e përgjithshme dhe ato në tematika të veçanta. Të intervistuarit u janë përgjigjur pyetjeve për numrin e anëtarëve në familje, moshën dhe gjininë e tyre, gjendjen ekonomike-punësimin, të ardhurat, pasurinë dhe pronat. Po ashtu në pyetësorët për gjendjen e shtëpive/objekteve të tyre banimit gjatë intervistimeve janë mbledhur të dhënat për madhësinë e shtëpive dhe hapësirën për jetesë për familjet, kohën dhe kushtet e ndërtimit, pajisjen e shtëpive me pajisjet, etj.

Intervistimi i jep një pasqyrë të plotë të gjendjes dhe kushteve në të cilat jetojnë komunitetet, një pasqyrë kaq të hollësishme nuk e ka bërë asnjë institucion më parë, duke nxjerrë të dhëna të saktësuara për komunitet dhe kushtet në të cilat jetojnë.

1.6.1 Gjendja e familjeve

Në këto lokalitete: Shaptej, Gramaqel, Pemishtë të komunës së Deçanit janë intervistuar 40 familjet që jetojnë aty. Rezultati ka treguar se në këto fshatra jetojnë rreth 309 persona. Nga të intervistuarit del se janë përafërsisht 6.32 anëtarë për familje, 49 % e popullatës në këto familje të intervistuarat i takojnë moshës së re deri 24 vjet.

Sa i përket shkollimit, hulumtimi ka nxjerr në pah se vetëm një numër i vogël i këtyre komuniteteve ndjek shkollimin, posaçërisht kur bëhet fjalë për ndonjë shkollë më të lartë. Janë vetëm 10 vetë të moshës madhore që kanë kryer shkolle të mesme, 8 meshkuj dhe 2 femra, kurse vetëm 1 me fakultet. Ky trend i keq i së kaluarës vazhdon edhe tani sa i përket arsimimit të mesëm. Ndërsa në shkollat fillore gjendja është më e mirë me 73 nxënës. Gjendja në arsimimin parashkollor po ashtu është e keqe, vetëm katër fëmijë kanë qasje në klasat parashkollore/çerdhe dhe institucione të këtij niveli.

Hulumtimi tregon një gjendje jo shumë të volitshme edhe sa i përket punësimit: 21 persona nga mosha 18-65 vjeçe në këto komunitete janë të punësuar, kurse disa prej tyre kohë pas kohe arrijnë të kryejnë ndonjë punë për të cilën paguhen. Të hyrat e pakta që kanë familjet janë kryesisht nga ndihma sociale (19 %), dhe një sasi shumë e vogël nga diaspora (jo më shumë se 20 përqind). Nga shumatat e deklaruara për të hyrat mujore del që nga 40 familje, vetëm 12 familje kanë të hyra më të vogla se 100 euro në muaj, kurse vetëm 4 familje kanë mbi 300 euro në muaj. Nga të intervistuarit vetëm 15 familje kanë automjete të motorizuara.

1.6.2 Gjendja e objekteve të banimit

Sa i përket gjendjes së banimit, intervistimi ka nxjerrë në pah se gjatë luftës 57 përqind e shtëpive kanë pasur dëmtime të ndryshme (28% e shtëpive janë shkatërruar në kategorinë V) kurse 43% e shtëpive të tyre nuk janë dëmtuar. Shumica e shtëpive (75 përqind) janë njëkatëshe, kurse pas luftës janë ndërtuar 17 shtëpi. Nga të intervistuarit 25 % e shtëpive kanë kualitet të keq ndërtimi. Sa i përket lejeve të ndërtimit, 52% deklarohen që nuk kanë leje ndërtimi, ndërsa 48% deklarohen që nuk kanë pëlqim urban në shfrytëzim.

Sa i përket shërbimeve komunale ka një qasje të kufizuar për familjet e këtyre komuniteteve. Intervistimi nxjerr në pah se 100 % nuk kanë telefona fiks, por 90% shfrytëzojnë telefona mobil; Ndërsa asnjë familje (0%) janë të kyçur në rrjetin e ujësjellësit, 28% janë të lidhur me sistemin e kanalizimit, kurse 100% përdorin deponi ilegale për grumbullimin e mbeturinave. Por ashtu siç janë shërbimet, ashtu është edhe përgjigjja ndaj obligimeve: 20% e të intervistuarve deklarojnë se nuk paguajnë tatim në pronë.

1.7 Qasja në shërbimet publike

Në lokalitetet ku jetojnë përfaqësuesit e komuniteteve rom, egjiptian dhe ashkali kanë shërbime të përbashkëta me komunitetin shumicë sa i përket shumicës së çështjeve të tyre. Ata ndjekin mësimet në shkollat me shumicë shqiptare, në klasa të përziera ku mësimi bëhet në gjuhën shqipe, gjuhë të cilën të rinjtë e këtyre komuniteteve e njohin mirë dhe nuk e kanë pengesa gjuhësore për të ndjekur mësimin.

Shërbimet shëndetësore po ashtu ata i kanë në ambulancat e lokaliteteve njëjtë me popullatën shumicë dhe në këtë aspekt komunitetet rom, egjiptian e ashkali kanë të njëjtat shërbime si popullata shqiptare shumicë. Sa i përket shërbimeve sociale pjesëtarët e komuniteteve gëzojnë të njëjtat kushte si gjithë qytetarët e Kosovës. Lidhur me punësimin në institucionet komunale dhe shtetërore, komunitetet kanë një numër të të punësuarve që arrin rreth 2 vetë në institucione të ndryshme.

Në aspektin e përfaqësimit, egjiptianët nuk kanë asnjë përfaqësues në Kuvendin Komunal të Deçanit, por subjekti tyre politik ka përfaqësues në komitetet për komunitete e Kuvendit Komunal, ku edhe i paraqesin kërkesat dhe nevojat e këtyre komuniteteve. Problemet e vendbanimeve joformale nuk janë të pranishme në lokalitetet ku jeton ky komunitet.

Problemet e sigurisë nuk paraqesin problem për komunitetet kudo që jetojnë në komunën e Deçanit Pjesëtarët e këtyre komuniteteve kanë lirinë dhe sigurinë si dhe e shprehin pa ndonjë pengesë përkatësinë tyre etnike dhe fetare.

Për shkak të numrit të vogël të pjesëtarëve të këtyre komuniteteve, mungesës së përvojave dhe kuadrit, këto komunitete deri tash nuk kanë pasur asnjë qasje në media dhe informim. Për problematikat e tyre është shkruar mjaft nga media në gjuhën shqipe, me një qasje që kryesisht ka qenë pozitive dhe afirmuese, por ata nuk kanë pasur ndonjëherë asnjë media të vetët.

1.8 Qasja

Strategjia iu qaset komuniteteve në mënyrë afirmative. Qëllimi i kësaj strategjie është të afirmojë veprimin pozitiv në raport me komunitetet, në përputhje me orientimet evropiane për veprimin me këto komunitete si dhe në koordinim me politikat e Qeverisë së Kosovës karshi komuniteteve pakicë në Kosovë.

Nga ana formale, problematikave të komuniteteve strategjia iu ka qasur në dy mënyrë: me qasjen në përgjithësi dhe sipas lokaliteteve të veçanta. Qasja e parë ka të bëjë me kërkesat dhe problematikat që kanë të bëjnë me komunitetet në përgjithësi kudo që jetojnë brenda komunës së Deçanit. Në këtë pjesë bëhet fjalë për tematika të tilla që s'lidhen me lokalitetin por janë nevoja të përbashkëta për të gjitha. Aty hyjnë kërkesat për mësimin e gjuhës romë, informimin, përfaqësimin politik, fushatat e sensibilizimit për shëndetin, etj.

Strategjia është e mbështetur në debatet me komunitetet orientuar në shtatë tema kryesore të konsideruara si më të rëndësishme për komunitetet:

- 1 Shtëpitë, çështjet pronësore, vendbanimet joformale
- 2 Edukimi dhe rinia
- 3 Punësimi dhe zhvillimi ekonomik
- 4 Shëndetësia dhe çështjet sociale
- 5 Anti diskriminimi, siguria, të drejtat e minoriteteve dhe përfaqësimi
- 6 Kultura, mediat dhe informimi
- 7 Të drejtat e femrave

Duke llogaritur se çështja e sigurisë dhe ndonjë tjetër nuk janë konsideruar të ndonjë vështirësie të veçantë, në këtë drejtim është bërë më pak, duke u përqendruar në sektore tjerë ku është menduar se kontributi mund të jetë më i madh për vet komunitetet.

Qasja sipas lokaliteteve të ndryshme ka të bëjë me projekte të veçanta. Kryesisht më të shpeshta në këtë pjesë janë projektet për infrastrukturën, projektet e infrastrukturës rrugore, ujësjellësit, kanalizime, bujqësinë, etj.

Në këtë pjesë gjatë hartimit të strategjisë bashkë me komunitetet "Syri i Vizionit" ka tentuar të bëjë edhe përlllogaritjen e përafërt të kostos së implikimit buxhetor për projektet e veçanta. Në këtë mënyrë këto kërkesa të komuniteteve kanë marrë formën e

iniciativave të komuniteteve, në të cilat sipas një modeli të përbashkët janë përcaktuar disa kërkesa si kostoja e përafërt e llogaritur e çmimit, objektivat dhe qëllimet, përfituesit, etj. Këto të dhëna janë konsideruar si pasqyrë e parë për t'u paraqitur para komunës dhe donatorëve për të matur mundësinë e angazhimit financiar.

1.9 Zbatimi i strategjisë

Ky dokument u adresohet të gjithë institucioneve, organizatave dhe atyre që janë të interesuar për të punuar me komunitetet rom, egjiptian e ashkali në komunën e Deçanit. Megjithatë, në radhë të parë Strategjia është hartuar për të qenë në dispozicion të komunës dhe komuniteteve, për nevojat e planifikimit, ndërhyrjes në këto komunitete dhe për të qenë në dispozicion për donatorët.

Strategjia në formën e tillë të hartuar i ofron Zyrës për komunitete një pasqyrë të gjendjes në terren, kërkesat e komuniteteve dhe jep sugjerime për projektet dhe drejtimet e mundshme të zhvillimit dhe investimit në periudhën në vazhdim. Ajo mund të shfrytëzohet nga zyrtarët komunalë në takimet me donatorët të cilët mund të shohin vendin se ku mund të kyçen për të ndihmuar komunën dhe komunitetet.

Me përcaktimin e kërkesave/ projekteve Strategjia jep edhe një përlllogaritje të përafërt të kostos së ndërhyrjes, kështu që paraqet një tregues të mirë të nevojave të implikimeve buxhetore për vetë komunën ose donatorët, në mënyrë që ata të kenë mundësi të matin mundësitë e tyre dhe angazhimin e tyre në komunitete.

Ajo është një dokument në dispozicion posaçërisht për vet komunitetet, përfaqësuesit e tyre, qoftë në institucionet politike, qoftë të shoqërisë civile për të kërkuar projekte dhe zhvillimin e komuniteteve. Ajo do të jetë një dokument i rëndësishëm që pasqyron gjendjen e tërësishme të komunitetit të tyre, mundësitë dhe perspektivat.

1.10 Vështirësitë në realizimin e kësaj strategjie

Autorët e strategjisë e kuptojnë që gjitha rekomandimet dhe sugjerimet që dalin nga ky dokument nuk mund të plotësohen përnjëherë, as në një periudhë të shkurtë. Ato mbesin si orientime të vazhdueshme për institucionet dhe shoqërinë në një periudhë afatmesme dhe afatgjate. Por disa nga kërkesat sipas sektorëve dhe disa nga projektet dallohen për urgjencën me të cilën duhet ndërhyrë në to. Prioritet në këtë aspekt paraqitet nevoja për të ndërhyrë në sektorët e shëndetësisë dhe çështjeve sociale, urbanizimit dhe objekteve të banimit, të drejtat e njeriut dhe antidiskriminimit, posaçërisht fëmijëve dhe femrave. Këto kërkojnë ndërhyje të shpejtë, ndërsa edhe sektorët tjerë janë poaq të rëndësishëm dhe me nevojën që sa më parë të veprohet në to.

Autorët e strategjisë janë të vetëdijshëm për disa vështirësi që do të ndikojnë në realizimin e kësaj strategjie. Vështirësi kryesore në këso raste janë mungesa e mjeteve financiare për plotësimin dhe jetësimin e nevojave që ka komuniteti. Komunitetet rom, egjiptian e ashkali në lokalitetet ku jeton kanë nevojë për ndryshime të mëdha duke filluar nga infrastruktura dhe mënyra e jetës e deri në ndryshimin e qasjes dhe mënyrës se si institucionet dhe shoqëria merret me ta. Mundësia reale e institucioneve qendrore dhe lokale, buxhetit dhe shoqërisë kosovare janë shumë të kufizuara, ndërsa nevojat janë të mëdha dhe kërkesat vijnë nga të gjitha komunitetet dhe nga të gjitha kategoritë. Po ashtu është e ditur se numri i donatorëve, ku hyjnë fonde dhe organizata ndërkombëtare që veprojnë në Kosovë dhe në komunën e Deçanit, është zvogëluar, prandaj edhe mundësia e përkrahjes për projektet e komuniteteve është më e vogël tash. Një tjetër vështirësi është nga vet komuniteti, gjendja e tij ekonomike e sociale, mungesa e zhvillimit, mungesa e elitës kulturore që do u printe këtyre komuniteteve për të identifikuar nevojat e tyre dhe rrugët e zgjedhjes, mungesa e kuadrove të shkolluara nga radhët e këtyre komuniteteve, etj. Komunitetet nuk janë të organizuara sa duhet, nuk ka konkurrencë mendimesh dhe idesh, në kuadër të kësaj komune. Edhe në rastet kur ka pasur tentime për të krijuar organizata joqeveritare apo grupime tjera, ato nuk kanë arritur të marrin ndonjë rol me rëndësi në jetën e komuniteteve.

Vështirësi në këtë aspekt paraqet fakti se pjesëtarët e komuniteteve janë shpërndarë nëpër lokalitete të ndryshme që shumë herë janë larg nga njëri tjetri, në bashkësi të vogla që shumë herë nuk e kalojnë numrin e dhjetë familjeve në një fshat. Në këtë mënyrë komunikimi dhe ndërveprimi brenda komuniteteve është i paktë dhe mundësia e organizimit të përbashkët është e vogël. Sa i përket projekteve për punësim vështirësitë shtohen nga fakti se në Kosovë dhe komunën e Deçanit papunësia është shumë e madhe, numri i vendeve të punës që mund të hapen është shumë i vogël dhe kjo bën të vështirë përfshirjen e pjesëtarëve të këtyre komuniteteve në projektet për punësim.

Vështirësia e fundit që duhet përmendur është për faktin se Strategjia është joobligative në kuptimin që nuk ka ndonjë organ përgjegjës i cili do zbatonte këtë dokument. Në këtë aspekt institucionet dhe donatorët vendosin vet për mënyrës se sa dhe si do të plotësojnë rekomandimet që dalin nga ky dokument. "Syri i Vizionit" inkurajon institucionet që të shfrytëzojnë sa më shumë këtë dokument dhe të plotësojnë aq sa munden nga kërkesat që dalin nga ky dokument.

II. Iniciativat dhe rekomandimet

2.1 Hyrje

Strategjia iu qaset komuniteteve në dy mënyra: me qasjen në përgjithësi dhe sipas lokaliteteve të veçanta. Qasja e parë ka të bëjë me kërkesat dhe problematikat që kanë të bëjnë me komunitetet në përgjithësi kudo që jetojnë brenda komunës së Deçanit. Në këtë pjesë bëhet fjalë për tematika të tilla që s'lidhen me lokalitetin por janë nevoja të përbashkëta për të gjitha. Aty hyjnë kërkesat për mësimin e gjuhës romë, informimin, përfaqësimin politik, fushatat e sensibilizimit për shëndetin, etj. nga të cilat përfiton gjithë komuniteti në secilin lokalitet, përfshirë edhe lokalitete të vogla në të cilat ka vetëm disa familje.

Strategjia është e mbështetur në debatet me komunitetet orientuar në shtatë fushat kryesore të konsideruara si më të rëndësishme për komunitetet. Përzgjedhja e këtyre fushave ka dalë nga puna që Qeveria ka bërë në përgatitje për hartimin e strategjisë për komunitetet rom, egjiptian e ashkali gjatë vitit 2007. Ato janë:

1. Çështjet pronësore, të banimit dhe vendbanimet joformale
2. Edukimi dhe rinia
3. Punësimi dhe zhvillimi ekonomik
4. Shëndetësia dhe çështjet sociale
5. Anti diskriminimi, siguria, të drejtat e minoriteteve dhe përfaqësimi
6. Kultura, mediat dhe informimi
7. Të drejtat e femrave

Në të vërtetë në shumicën e rasteve, problematika me të cilat përballen komunitetet rom, egjiptian e ashkali është e përgjithshme, për të gjitha komunitetet, pra nuk flitet për probleme që i përkasin ose janë vetëm të komuniteteve rom, egjiptian e ashkali. Me të njëjtën problematikë në shumicën e rasteve përballen edhe vet komuniteti shumicë shqiptar siç janë çështjet e vendbanimeve joformale, mungesa e infrastrukturës jetësore dhe asaj të zhvillimit ekonomik, shërbimet jo edhe aq të mira shëndetësore, mungesa e përkrahjes sociale, etj. Por ka edhe problematika që janë të veçanta për komunitetet rom, egjiptian e ashkali sikurse çështjet e kulturës dhe informimit, apo deri diku edhe arsimit dhe barazia gjinore.

Duke llogaritur se çështja e sigurisë dhe ndonjë tjetër nuk janë konsideruar të ndonjë vështirësie të veçantë në komunën e Deçanit në këtë drejtim i është dhënë më pak vëmendje në strategji, duke u përqendruar në sektorë tjerë ku është menduar se kontributi mund të jetë më i madh për vet komunitetet.

2.2 Çështjet pronësore, të banimit dhe vendbanimet joformale

Përshkrimi i gjendjes: Komunitetet rom, egjiptian e ashkali në komunën e Deçanit në pjesën më të madhe jetojnë në bashkësi me shumicën shqiptare dhe komunitetet tjera. Për këtë arsye çështja e banimit të këtyre komuniteteve në këtë komunë shtrohet bashkë me të gjitha komunitetet tjera. Nga komunitetet rom, egjiptian dhe ashkali në komunën e Deçanit, numri më i madh i tyre jeton në fshatrat Shaptej, Pemishtë Gramaqel dhe Dubovik dhe pjesa tjetër në fshatrat Pozhar, Dranoc, Glllogjan.

Sa i përket regjistrimit të pronave, shtëpive dhe objekteve të banimit, problemi në këto komunitete është po ashtu i njëjtë me atë në komunitetet tjera. Në një të kaluar më të largët, shitblerjet i kanë bazuar në marrëveshje gojore dhe nuk i kanë bartur në kadastrën komunale, për këtë arsye shumë nga qytetarët nuk kanë pronat e tyre të regjistruara. Bëhet fjalë sidomos për shitblerjet që janë bërë në periudhën nga vitet 50-80 të shekullit të kaluar. Në këtë aspekt komunitetet rom, egjiptian e ashkali për shkak të analfabetizmit më të madh, ndoshta e ka më të theksuar se të tjerët këtë problem.

Probleme ka edhe me pajisjen e qytetarëve me dokumente identiteti. Ka njerëz që asnjëherë nuk janë regjistruar në gjendje civile, nuk ekzistojnë në dokumentacion dhe për pasojë nuk kanë asnjë lloj dokumenti identifikimi. Kjo ka qenë një problem në të kaluarën por edhe tash është i pranishëm posaçërisht me fëmijët që lindin jashtë spitaleve.

Problemi i të pastrehëve në komunitetet rom, egjiptian e ashkali është një problem që tradicionalisht është lidhur me mënyrën e jetës së një pjesë të pjesëtarëve të këtyre komuniteteve, që gjithmonë ka qenë e pastrehë ose kanë jetuar në shtëpi të vjetra, me material të dobët ndërtimi. Kjo posaçërisht është problem më i madh në fshatrat Gramaqel, Dubovik etj. Për pasojë të shtëpive të dëmtuara që nga lufta, mungesës së objekteve të banimit dhe kushteve për jetë, një pjesë e këtij komuniteti që ndodhen jashtë Kosovës, janë sistemuar në vendet pritëse dhe nuk shprehin interesim për t'u kthyer më në Kosovë, ku nuk gjejnë perspektivë për jetë në të ardhmen.

Iniciativat ekzistuese: Deçanit ka hartuar planin zhvillimor urban nw vitin 2008, dhe se nga ky plan do të hartohen projekte për zona të ndryshme të kësaj komune që do të ndikojnë në përmirësimin e kushteve të jetës së banorëve të kësaj komune, përfshirë edhe komunitetet rom, egjiptian dhe ashkali, si dhe në të njëjtën kohë do të verifikonte më afër nevojën e banorëve për legalizimin e shtëpive dhe ndërtimet e mundshëm në të ardhmen.

Po ashtu në kuadër të planit urbanistik fshati "Pemishtë" ku jetojnë pjesa më e madhe e komunitetit rom, egjiptian dhe ashkali në këtë komunë, kanë përfituar investime në infrastrukturë, si rregullim të rrugëve, kanalizimin e ujërave të zeza, ujit të pijes, etj. Nga projektet e rindërtimit të pasluftës në komunën e Deçanit, komunitetet rom, egjiptian e ashkali kanë përfituar një numër jo shumë i madh që t'u rindërtohen shtëpitë. Shumica e tyre janë ndërtuar si projekte të organizatave ndërkombëtare për të ndihmuar procesin e kthimit në përgjithësi në Kosovë, pasi që në komunën e Deçanit nuk ka pas kthim të komunitetit serb, prandaj dhe nuk ka pas projekte balancuese si në komuna tjera. Por pavarësisht kësaj komuniteti ka përfituar 38 shtëpi. Këto shtëpi janë ndërtuar në periudha të ndryshme nga organizatat që kanë vepruar në komunën e Deçanit si UNHCR, ICMC, KORDAID, MedAir, AKT, INTERSOS dhe DRC-ja, si dhe Ministria për komunitete dhe kthim.

Sa i përket çështjes së regjistrimit dhe pajisjes me dokumente identifikimi për personat e paregjistruar, një organizatë ndërkombëtare me emrin CRPK po realizon një projekt në të cilin përfshihet edhe zgjidhja e këtyre rasteve. CRPK është një organizatë ndërkombëtare që merret me regjistrimin e romëve dhe egjiptianëve që nuk janë të regjistruar. Ata shtrijnë aktivitetin e tyre në Pejë ku kanë një zyrë në shërbim të këtyre komuniteteve

Rekomandime për veprime të mëtejme:

- të hartohet plani zhvillimor urbanistik i Deçanit, në mënyrë që mos të lejohen ndërtime të egra dhe në të ardhmen, bazuar në planin urbanistik, ndërtimet ekzistuese të legalizohen ose të prishen
- gjatë këtij procesi të bëhet regjistrimin i ri të pronave dhe evidentimin e tyre në kadastër, sipas legjislacionit aktual ekzistues
- të përfshihen në projektet e ndërtimit social anëtarët e këtyre komuniteteve që nuk kanë pronë/shtëpi banimi
- të shikohet mundësia e dhurimit të trojeve nga komuna për ata pjesëtarë të këtyre komuniteteve që nuk kanë pronë për të ndërtuar shtëpi

2.3 Edukimi dhe rinia

Përshkrimi i gjendjes: Nxënësit e komuniteteve rom, egjiptian e ashkali ndjekin mësimet në gjuhën shqipe në shkolla të përbashkëta në komunën e Deçanit. Ata janë të integruar në klasa të rregullta bashkë me nxënës të komunitetit shumicë shqiptar dhe komuniteteve tjera. Por për shkak të nivelit të ultë të vetëdijesimit, gjendjes së rëndë ekonomike dhe për arsye tjera, shumë fëmijë romë dhe egjiptianë mbesin jashtë shkollave, disa prej tyre duke u larguar nga shkolla nga prindërit në një moshë shumë të re. Edhe pse me ligjet ekzistuese në Kosovë arsimit nëntë vjeçar është obligues, një pjesë e mirë e prindërve nuk i dërgojnë fare apo i largojnë fëmijët nga shkolla ende pa kryer shkollën fillore. Ata fëmijë pastaj shfrytëzohen për punë, apo aktivitete për mbajtjen e familjes. Sa i përket shkollimit, një hulumtim i kryer në muajt mars dhe prill të këtij viti (2011) në 3 lokalitete më numër më të madh të banorëve në komunë: në Fshatrat "Shaptej, Pemishtë dhe Gramaqel, ka nxjerr në pah se vetëm një numër jo shumë i madh i fëmijëve të këtyre komuniteteve ndjek shkollimin, posaçërisht kur bëhet fjalë për ndonjë shkollë më të lartë. Janë vetëm një numër jo shumë i madh e nxënësve që vijojnë në shkollën e mesme, kurse vetëm një kanë të kryer fakultet. Ndërsa në shkollat fillore gjendja është më e mirë. Gjatë vitit 2010 – 2011 janë 73 nxënës nga komuniteti rom, egjiptian dhe ashkali, që vijojnë në shkolla të mesme dhe fillore në komunën e Deçanit. Mirëpo gjendja në arsimimin parashkollor është mjaft e keqe, për arsye se ka shumë pak nxënës në klasat parashkollore ndërsa në çerdhe dhe institucione të këtij niveli, po thuajse nuk ka fare fëmijë të komuniteteve rom, egjiptian dhe ashkali. Komuniteti egjiptian në rajonin e Deçanit gjuhë amtare e ka gjuhën shqipe kështu që në arsimim nuk ka probleme me gjuhën, ndërsa komuniteti rom ka gjuhën e vet të vjetër, gjuhën rome. Megjithatë ky komunitet në shtëpi, në komunikim të përditshëm përdor gjuhën shqipe. I pakët është numri i pjesëtarëve më të rinj të komunitetit rom që di më shumë se ndonjë fjalë në gjuhën rome. Në këtë aspekt sa i përket arsimimit të tyre, përdorimi i gjuhës shqipe në shkollë nuk paraqet vështirësi. Por përfaqësuesit e këtij komuniteti kërkojnë që për hir të ruajtjes së trashëgimisë gjuhësore dhe për nevojat e zhvillimit të identitetit dhe trashëgimisë së vet komunitetit në të ardhmen, të bëhet futja e një lënde të mësimi të gjuhës rome në shkollat e këtij komuniteti. Mungesa e kuadrit përkatës do të zgjidhej me aftësimin/shkollimin përkatës të një mësuesi, që do mbante orët në shkollat ku ka nxënës të komunitetit rom, ose edhe me huazimin e një

mësuesi nga rajone tjera.

Një çështje e ngritur si nevojë për shkollimin e këtyre komuniteteve është edhe ajo për organizmin e mësimit plotësues. Pasi një pjesë e madhe e komuniteteve është analfabete, nxënësit -posaçërisht ata të klasave të ulëta, kanë probleme të mësimit. Këta fëmijë kanë prindër që nuk dinë shkrim lexim dhe kjo vlerësohet si një nga arsytet se pse suksesi i tyre në shkollë është i dobët, për shkak se nuk kanë mbështetjen dhe ndihmën në shtëpi për të kuptuar mësimet dhe detyrat e shtëpisë. Për këtë arsye mbajtja e mësimit shtesë për këta nxënës konsiderohet e nevojshme në mënyrë që të përmirësohet rezultati i këtyre nxënësve.

Po ashtu për të rinj dhe nxënës të këtyre komuniteteve mund të organizoheshin klasat e mësimit intensiv. Bëhet fjalë për ata që kanë kaluar moshën për të filluar mësimin në klasat fillore pa shkuar në shkollë, ose që i kanë lënë përgjysmë mësimin. Për ta do të mundësohej një shkollim i shpejtë me programe të reduktuara, që në afat të shkurtë të kryejnë arsimimin nevojshëm elementar. Ky lloj mësimi do ishte edhe kontribut kundër analfabetizmit të këtyre komuniteteve.

Ashtu si gjithë komunitetet rom, egjiptian e ashkali, ashtu edhe rinia në komunën e Deçanit nuk ka ndonjë organizim të mirë. Disa subjekte joqeveritare të këtyre komuniteteve ende nuk kanë krijuar strukturë që të marrë nisma, iniciativa për aktivitete rinore. Edhe brenda subjekteve politike të komuniteteve nuk ekziston organizmi e as prania e komponentit rinor.

Pasi që një pjesë e madhe e komuniteteve rom, egjiptian e ashkali jetojnë në varfëri të skajshme një barrë e madhe për të mbajtur familjen bie shpesh mbi të rinjtë që shumë herë shfrytëzohen nga familja që në moshë shumë të re për të punuar dhe mbajtur familjen. Ata largohen shpesh nga shkollat pa marrë as arsimin fillor. Si pasojë mundësia e këtyre të rinjve për të marrë arsimim por edhe për një formim elementar kulturor janë shumë të vogla ose pothuaj asfare. Ata nuk janë të përfshirë në kurrfarë aktiviteteve kulturore, sportive e rekreative.

Iniciativat ekzistuese:

Në shkollat e komunës së Deçanit janë përfshirë një numër i mirë i nxënësve të komunitetit rom e egjiptian dhe autoritetet kanë treguar gatishmëri për t'i përfshirë ata në numër sa më të madh.

Disa organizata joqeveritare kanë punuar me komunitetin në ngritjen e vetëdijes për shkollim dhe ngritje të vetëdijes ndaj dukurive të ndryshme negative (droga, duhani, kërkimi i lëmshës etj). Organizatat si OJQ "TIDES", "Jeta" si dhe Shekulli 21 nga Deçani kanë zhvilluar projekte për luftimin e analfabetizmit në këtë komunitet, mbrojtjen e të drejtave të femrës si dhe promovimin e artizanateve në komunën e Deçanit. Aktivitet që këto organizata kanë implementuar në këtë komunë kanë përfshirë grup-mosha të ndryshme nga të dyja gjinitë duke u ofruar kurse dhe trajnime të ndryshme në ngritjen e vetëdijes së këtyre komuniteteve në shkollim, në zhvillimin e ekonomisë familjare, të drejtat që ata duhet gëzojnë dhe përfshirjen e tyre në proceset vendimmarrëse.

Tek të rinjtë e komuniteteve rom, egjiptian e ashkali gjithnjë ka pasur interesim për të krijuar organizata joqeveritare, të cilat edhe pse nuk janë forcuar asnjëherë, mund të mblidhnin rininë dhe të krijohen struktura që do merreshin me organizmin e jetës rinore. Disa grupe joformale të të rinjve funksionojnë në Fshatin Shaptej. Ata janë të fokusuar kryesisht në muzikë por kanë interesime edhe për sektorë tjerë.

Rekomandime për veprime të mëtejme:

- të kërkohet mënyra për të përfshirë gjuhën romë në planprogramet mësimore në disa shkolla të komunës për nxënësit romë edhe të tjerëve që shprehin dëshirë. Këtu përfshihet edhe përkrahja (financimi) për shkollimin e kuadrit që jep gjuhën romë dhe për blerjen ose botimin e librave të mësimin të gjuhës dhe kulturës romë
- të organizohet mësim shtesë për nxënësit e këtyre komuniteteve
- të mbahet mësimi intensiv për nxënësit që nuk janë të përfshirë në procesin arsimor
- të ndahen kuota të caktuara nëpër shkollat e mesme profesionale të Deçanit në mënyrë që të garantohet pranimi i nxënësve të komuniteteve në këto shkolla
- të punohet me mësuesit dhe nxënësit në mënyrë që ketë një trajtim të barabartë për nxënësit rom, egjiptian e ashkali nëpër shkolla
- të përfshihen të rinjtë në aktivitete kulturore e sportive
- të përkrahët realizimi i projekteve për organizimin dhe fuqizimin e rinisë romë, egjiptiane e ashkali, duke filluar nga organizatat rinore, klubet sportive, etj
- të ndahet ndonjë bursë për shkollimin e studentëve të komuniteteve rom, egjiptian e ashkali
- të sigurohet transport për nxënësit e zonave rurale të cilët kanë probleme në vijimin e mësimin në shkolla të mesme për arsye të transportit dhe kushteve ekonomike

2.4 Punësimi dhe zhvillimi ekonomik

Përshkrimi i gjendjes: Komunitetet rom, egjiptian e ashkali që jetojnë në komunën e Deçanit përbëjnë një komunitet të vogël në kuadër të popullsisë së përgjithshme të komunës. Ata janë përafërsisht 460 banorë, në kuadër të popullsisë së përgjithshme të komunës prej 38. 984 banorë. Numri i atyre që punojnë nuk është shumë i madh, pasi që jo vetëm komunitetet, por i gjithë rajoni përballen me papunësi të madhe ku një pjesë e mirë e popullatës së komunës jeton në kushte të vështira dhe varfëri. Sipas të dhënave që "Syri i Vizionit" ka mbledhur nga gjendja në terren rezulton se në institucionet shtetërore punon vetëm një numër i vogël prej rreth 2 personash: Një në arsim dhe një në shëndetësi.

Pjesa tjetër kryesisht janë të papunë, mirëpo gjatë sezoneve (pranverë, verë dhe vjeshtë) ata arrijnë të sigurojnë punë sezonale tek ndonjë pronar privat që merret me kultivimin e kulturave të ndryshme bujqësore apo edhe punë të tjera fizike. Pasi pjesa më e madhe e këtij komuniteti nuk kanë tokë dhe pajisje punuese ku do të mund të krijonin të ardhura për familjet e tyre. Shumë familje megjithatë jetojnë në varfëri dhe kushte minimale ekzistenciale, pa shumë perspektivë. Shkaqet pse ndodh një gjendje e tillë janë të shumta, ato vijnë nga e kaluara dhe një pozicion në të cilin këto komunitete nuk kanë qenë të organizuara mirë dhe nuk kanë ditur t'i paraqesin kërkesat e veta. Shkak është edhe vetëdija e ultë, mungesa e organizimit më të fortë, dhe pozicionit më inferior në raport me komunitetet tjera. Po ashtu bazuar në gjendjen faktike shihet se për shumë vende pune mungon kuadri përkatës, por edhe kur ka kuadër të kualifikuar nuk kanë shumë punë. Në mesin e këtyre komuniteteve nuk ka ndërmarrës iniciativash në sektorin privat, të cilat mund të krijonin mundësi për punësim dhe vetë mbajtje. Kjo vjen edhe nga shkak se një pjesë e kësaj popullatë nuk ka prona, nuk ka punë (rrogë) dhe për pasojë edhe nuk ka shumë qasje në banka dhe mundësi të marrjes së kredive për fillim biznesi. Në të kaluarën një pjesë e mirë e këtyre komuniteteve kanë punuar dhe janë vetë-mbajtur me profesione që kanë qenë zanate të trashëguara në këto komunitete. Ata janë angazhuar duke punuar si kovaçë, karrocierë, shitës të hekurishteve, mbajtës dhe shitës të kuajve, etj., profesione që tashmë kanë humbur rëndësinë dhe nuk ofrojnë shumë mundësi.

2.5 Shëndetësia dhe çështjet sociale

Iniciativat ekzistuese:

Një numër fillestar i pjesëtarëve të këtyre komuniteteve tashmë është punësuar në institucionet e ndryshme shtetërore komunale dhe rajonale. Janë 2 të punësuar në komunë (arsim e shëndetësi). Kjo paraqet një bazë të mirë për fillim dhe ka thyer tabunë e dikurshme lidhur me punësimin e këtyre komuniteteve, që në një të kaluar të afërt kishte rrallë ndonjë të punësuar në sektorin shtetëror.

Mirëpo nuk ka pasur ndonjë mbështetje nga donatorët e ndryshëm për të ofruar makineri apo pajisje për familjet e komunitetit rom, egjiptian dhe ashkali siç ka ndodhur në disa komuna tjera të Kosovës. Shumë prej këtyre familjeve janë marrë me punë zejtarie, por në pamundësi të sigurimit të pajisjeve për punë, ata nuk kanë mundur t'i kthehen zanatit të tyre të mëparshëm gjë që do t'u mundësonte atyre të ardhura për familjen e tyre.

Rekomandime për veprime të mëtejme:

- *institucionet me financim nga buxheti i Kosovës në radhët e tyre të punësojnë pjesëtarë të këtyre komuniteteve*
- *posaçërisht duhet punësuar pjesëtarët e këtyre komuniteteve në projektet që kanë të bëjnë me këto komunitete*
- *të përkrahen projektet për ferma, mini biznese të cilat do mbaheshin nga pjesëtarët e këtyre komuniteteve*
- *të përkrahet zhvillimi i bujqësisë në zonat e fshatrave në të cilat këto komunitete kanë prona*
- *Të rritet numri i të punësuarve të komuniteteve në institucionet publike*

Përshkrimi i gjendjes: Pjesëtarët e komuniteteve rom, egjiptian e ashkali kanë shërbime të përbashkëta shëndetësore me komunitetet tjera në lokalitetet e tyre. Kryesisht në secilin nga këto lokalitete ka ambulanca në të cilat kryhen shërbimet elementare shëndetësore për të gjithë qytetarët e Kosovës.

Se cila është gjendja e vërtetë e komuniteteve në këtë aspekt nuk ka ndonjë hulumtim të saktë por megjithatë ajo që bie në sy është se pjesëtarët e këtyre komuniteteve kanë probleme shëndetësore, një pjesë e tyre vdesin shumë të rinj, kanë vdekshmëri të foshnjave dhe fëmijëve dhe mjaft probleme shëndetësore.

Në lokalitetet ku jetojnë komunitetet rom, egjiptian e ashkali, shtëpitë janë nën nivelin e përgjithshëm të jetesës. Shumë nga ata jetojnë në shtëpi që s'plotësojnë asnjë kusht banimi, furnizimin me ujë të shëndetshëm për disa nuk është i mirë, një pjesë e madhe nuk kanë mundësi të kenë banjo të kompletuara e as kanalizime sidomos në fshatra, pasi në qytet kanë të zgjidhur problemin e kanalizimit. Pasi një pjesë e madhe jeton në varfëri të plotë, ata nuk kanë ushqimin adekuat, shumë herë ushqehen edhe me gjëra të gjetura apo të falura që mund të jenë të dëmshme. Të gjitha këto ndikojnë në shëndetin e njeriut dhe në krijimin e sëmundjeve. Një pjesë e fëmijëve lindin jashtë spitaleve, ndërsa foshnjat dhe fëmijët nuk vaksinohen. Kontrollat mjekësore nuk janë të rregullta edhe si pasojë e mungesës së edukatës së duhur shëndetësore të prindërve dhe të gjithë komunitetit.

Sa i përket shërbimeve sociale duhet pasur parasysh se shoqëria kosovare nuk ofron shumë në politikat sociale. Numri i vogël i atyre që përfitojnë këtë ndihmë vjen për shkakun se kriteret për të përfituar janë shumë të vështira dhe të paktë janë ata që mund t'i plotësojnë. Në muajin nëntor 2011 Qendra për punë sociale ka evidentuar 14 familje me mbi 80 anëtarë nga komuniteti rom, egjiptian dhe ashkali që gëzojnë asistencën sociale.

Një nga dukuritë më shqetësuese të shoqërisë sot është ai i lypësve të vegjël nga radhët e këtyre komuniteteve. Fëmijë kryesisht të moshave deri në 10 vjeç bredhin rrugëve duke kërkuar lëmshë. Dukuria si e tillë është shqetësuese për faktin se këta fëmijë kalojnë një pjesë të tillë të fëmijërisë duke u shfrytëzuar nga të rriturit, që në të shumtën e rasteve janë prindërit e tyre, detyrohen të lënë shkollat, bredhin rrugëve të pa veshur, pa përkujdesjen e duhur shëndetësore duke kërkuar lëmshë nëpër rrugë dhe lokale. Për

më shumë, një pjesë e prindërve i shfrytëzojnë këta fëmijë që menjëherë pas lindjes duke i marrë ata në rrugë ku ata kërkojnë lëmshë, ose duke i mbajtur të shtrirë për orë të tëra foshnjat në trotualet e rrugës në kushte jonjerëzore për të pritur lëmshën nga kalimtarët. Institucionet qeveritare dhe lokale, bashkë me qendrën për punë sociale dhe policinë duhet të ndërtojë dhe zbatojnë politikat për ndërprerjen e një dukurie të tillë të shfrytëzimit të fëmijëve në një mënyrë kaq çnjerëzore për fëmijët, një pjesë të cilëve që në moshën foshnjore përballet me këtë fat të hidhur njerëzor.

Iniciativat ekzistuese:

Komuna bashkë me donatorë dhe komunitetet gjatë këtyre 10 vjetëve të kaluara ka realizuar dhjetëra projekte infrastrukture për përmirësimin e kushteve të jetës përfshirë rrugët, ujësjellës, kanalizime etj. Në të gjitha lokalitetet ku jetojnë komunitetet, që ka ndikuar në kualitetin e jetës në lokalitetet e banuara më komunitetet rom, egjiptian e ashkali.

Përmirësimi i kushteve të infrastrukturës sidomos në Fshatin Pemishte ku jetojnë pjesa më e madhe e komitetit rom, egjiptian dhe ashkali në komunën e Deçanit ka shtuar nivelin e pastërtisë në lagje dhe ka krijuar kushte më të mira për jetë.

Ambulancat komunale ofrojnë shërbimet e veta për banorët e këtij komuniteti pa dallime në secilin lokalitet ku ata jetojnë.

Policia bashkë edhe me organizatat ndërkombëtare zhvillojnë tërë kohën aksione të largimit nga rruga të fëmijëve që kërkojnë lëmshë, e po ashtu punohet me prindërit për të parandaluar shfrytëzimin e fëmijëve të vegjël për të kërkuar lëmshë.

Rekomandime për veprime të mëtejme:

- të bëhet një hulumtim i plotë për gjendjen shëndetësore në këto komunitete
- të shtohen vizitat mjekësore në lokalitetet ku jetojnë komunitetet
- të përcillet gjendja e vaksinimit dhe të bëhet vaksinimi i fëmijëve të pa vaksinuar
- të shpërndahen folas mjete preventive, ilaçe kundër sëmundjeve ngjitëse, materiale propaganduese për vetëdijësimin për rëndësinë e higjienës
- të përkrahen projektet e OJQ-ve dhe komuniteteve që kanë të bëjnë me shëndetin
- të ndërtohen dhe zbatohen politika për ndalimin e vazhdimin të shfrytëzimit të fëmijëve për të kërkuar lëmshë dhe të ndërmerren masa për prindërit që e bëjnë këtë

2.6 Anti diskriminimi, siguria, të drejtat e minoriteteve dhe përfaqësimi

Përshkrimi i gjendjes: Në muajin qershor të këtij viti (2011) është bërë regjistrimi popullsisë, ekonomive familjare dhe banesave në Kosovë nga Enti Statistikor i Kosovë dhe sipas të dhënave të këtij enti komuna e Deçanit ka 38.984 banorë. Sipas të dhënave që ka Komuna e Deçanit nga 38.984 banorë sa ka kjo komunë 460 banorë janë nga komunitetet rom, egjiptian dhe ashkali, por shifrat megjithatë ndryshojnë për shkak se kjo popullatë është në lëvizje dhe ndërron vendbanimet, prandaj nuk ka një numër të saktë të këtyre komuniteteve. Ata jetojnë në varfëri, me shumë pak të ardhura me pak mundësi punësimi dhe ndërmarrësie private, kryesisht të papërfshirë në jetën shoqërore. Për kohë të gjatë janë përballur me opinion negativ të shoqërisë për shkak të mënyrës së jetës, varfërisë dhe statusit shoqëror dhe paragjykime që kanë ardhur nga mungesa e arsimit, formimit kulturor, jetës nomade dhe kushteve në të cilat kanë jetuar këto komunitete. Me atë pozitë që kanë pasur, dikur ka qenë e pa mendueshme përfshirja e tyre në administratë dhe vende tjera pune. Por sot pothuajse në të gjitha institucionet ka të punësuar nga këto komunitete. Me gjithë këtë ndryshim në të mirë të këtyre komuniteteve, ata megjithatë kanë kërkesa për më shumë punësim.

Pozita e tyre e pabarabartë posaçërisht ndjehet në raport me komunitetet tjera pakicë. Këtu bëhet fjalë për dallim të madh që ka ekzistuar gjithmonë në të kaluarën në punësim në krahasim me komunitetin serb, që edhe pse ka përgjysmë më pak pjesëtarë, përfiton më shumë. Dallimi me komunitete tjera pakicë është edhe në procesin e kthimit dhe ndërtimit e shtëpive. Dymbëdhjetë vjet pas përfundimit të luftës në Kosovë, nuk ka pasur kthim të organizuar për komunitetin rom, egjiptian dhe ashkali edhe pse ka pasur të zhvendosur nga ky komunitet në vende të ndryshme jashtë Kosovës po ashtu edhe brenda vendit. Përgjatë këtyre viteve këtyre komuniteteve u janë ndërtuar vetëm 38 shtëpi.

Diskriminimi nganjëherë ndjehet edhe gjatë ofrimit të shërbimeve publike shtetërore nga të punësuarit në këto institucione ose në jetën e përditshme. Ndodh që mjekët nuk e trajtojnë njëjtë pacientin që vjen nga komunitetet, shumë herë për shkak të papastërtisë që mund të ketë, ose për shkak të varfërisë ose edhe

për shkak se ai nuk i jep para. Ose ka raste psh. kur mësuesit kanë ndarë nxënësit romë në banka të veçanta ose kur prindërit nuk kanë dashur që fëmija i tyre të rrijë në bankë më fëmijët e romë apo egjiptianë.

Sa i përket përfaqësimit politik komuniteteve rom, egjiptian e ashkali, ata përfaqësohen nga dy subjektet e veta politike që kryesisht tubojnë pjesëtarët e këtyre komuniteteve: Iniciativa e re demokratike e Kosovës (IRDK) që programin e saj e ka angazhimin për gjendjen e komunitetit egjiptian në Kosovë dhe Partia Rome e Bashkuar e Kosovë (PRBK) parti e subjektit politik rom. Për shkak të shpërndarjes së votave nuk kanë asnjë këshilltar në Kuvendin Komunal të Deçanit, por ata përfaqësohen vetëm në komitetin për komunitete ku ky komunitet ka edhe tre anëtarë nga këto komunitete.

Iniciativat ekzistuese:

Komuna e Deçanit ka punësuar një numër pjesëtarësh të këtyre komuniteteve në tre sektorët e vet buxhetorë: në arsim e shëndetësi punojnë 2 pjesëtarë të këtij komuniteti.

Edhe në arsimin e lartë të Kosovës janë hapur mundësi për regjistrimin e studentëve nga këto komunitete. Përpos garës njëjtë sikur të gjithë studentët tjerë, Universiteti i Prishtinës ndan kuota të caktuara për pjesëtarët e këtyre komuniteteve në secilin nga fakultetet e tij, për të garantuar shkollimin e lartë. Së paku një studentë nga ky komunitet momentalisht ndjekin studimet në Prishtinë.

Përfaqësimi i pakicave në parlamentin e Kosovës është i paraparë me Kushtetutën e Kosovës. Sipas kushtetutës për komunitetin egjiptian është i ndarë së paku një vend në Parlamentin e Kosovës në të cilin 100 vende deputeti fitohen me vota kurse 20 tjera janë të parapara për pakicat.

Në Kuvendin Komunal të Deçanit ka një komitet për të trajtuar problemet e pakicave: Komitetin për komunitete në të cilin pakicat kanë shumicën e anëtarëve. Ndërsa në kuadër të qeverisë komunale ka dy zyra që merren me komunitetin: Zyra e komuniteteve dhe Zyra për kthim.

Kuvendi komunal deri në vitin 2009 ka ndarë buxheti të veçantë vjetor për komunitetet pakicë, mirëpo tani buxheti komunal menaxhohet nga kryetari i Komunës dhe nuk ka buxhet të veçantë për Zyrën për komunitete.

Rekomandime për veprime të mëtejme:

- në raste të punësimit në baza nacionale të shikohet dhe të kihet për bazë një farë përqindje, në mënyrë që të mos ndodh që një pakicë të favorizohet dhe tjera të lihet pas dore
- institucionet arsimore të punojnë me kuadrin në mënyrë që të evitojnë rastet e dallimeve mes nxënësve në klasa
- të vazhdohet me ndarjen e vendeve për përfaqësimin e komuniteteve pakicë në organet komunale dhe qendrore sipas parimit të "diskriminimit pozitiv"
- komunitetet rom, egjiptian dhe ashkali të kenë përfaqësues të tyre në Zyrën për komunitete dhe kthim
- Komuniteti rom, egjiptian dhe ashkali të jetë i përfaqësuar edhe në Asamblenë komunale

2.7 Kultura, mediat dhe informimi

Përshkrimi i gjendjes: Komunitetet rome, ashkali dhe egjiptiane kanë identitetet e veta kombëtare. Derisa komuniteti rom ka një identitet më të veçantë dhe të theksuar, komuniteti egjiptian shumëçka e ka përbashkët me komunitetin shumicë shqiptar. Komuniteti egjiptian ka gjuhë të veten amtare gjuhën shqipe, veshjet e njëjta kombëtare dhe flamurin. Komuniteti rom ka gjuhën e vet, veshjet e veta kombëtare dhe flamurin kombëtar rom.

Gjuha rome sipas të dhënave nga studimet dhe historia ka disa shekuj që është përdorur në Kosovë. Ajo është pjesë e kësaj gjuhe që flet ky komunitet në vende tjera të botës. Por në komunën e Deçanit, numri më i madh i pjesëtarëve të këtij komuniteti, posaçërisht moshat e reja nuk e njohin fare, ose e njohim shumë pak këtë gjuhë. Në këtë mënyrë ajo pak nga pak po rrezikon të zhduket mes pjesëtarëve të këtij komuniteti, pasi që ajo njihet vetëm nga njerëz të moshës më të vjetër. Për të mbrojtur këtë pjesë të trashëguar të identitetit rom, mësimi i gjuhës rome është një nga interesimet e këtij komuniteti. Kjo do realizohej duke futur në program arsimor në shkollat e rajonit një ose dy orë në javë mësimin e gjuhës rome. Mësimi si fillim do organizohej për të gjithë nxënësit e një shkolle së bashku pa dallim klase, ndërsa do mbulohej me një mësues, që sipas një orari gjatë javës do udhëtonte nga një shkollë në tjetrën.

Në rast se nuk arrihet kjo, atëherë do duhej një kurs jashtë shkollor në të cilin do mësohej gjuha rome me të njëjtin angazhim sikurse u parashtrua më sipër.

Komunitetet rom, egjiptian e ashkali po ashtu kanë trashëgiminë e vet kulturore, folklorin e njohur rom dhe egjiptian. Në të kaluarën ka pasur shembuj të mirë të përfaqësimit të artistëve dhe kësaj kulture por në kohën e sotme nuk ka asnjë përpjekje më të vogël për ruajtjen dhe zhvillimin e mëtejme të kësaj trashëgimie kulturore. Momentalisht nuk ka asnjë institucion, organizatë a shoqatë që do merrej me kulturën e komuniteteve dhe derisa komunitetet tjera gjithnjë marrin fonde, ndihma dhe subvencione për zhvillimin dhe ruajtjen e identitetit të vet kombëtar, këto komunitete nuk kanë përfituar asnjëherë në këtë aspekt as nga fonde qeveritare e as të donatorëve. Në të vërtetë deri më tani as vet komunitetet nuk kanë qenë në gjendje të parashtrorë dhe argumentojnë një kërkesë të tillë. Prandaj krijimi i një lloj organi (SHKA apo qendër të kulturës rome, egjiptiane e ashkali) do të mund të luante rolin e një koordinatori të jetës kulturore. Ky organ mund të motivonte të rinjtë që të mësojnë dhe të mbajnë më tej

këtë trashëgimi në të cilën përfshihen këngët, vallet dhe veshjet tradicionale të këtyre komuniteteve.

Sa i përket aspektit të informimit komunitetet rom, egjiptian e ashkali informohen nga mediat që ofrojnë lajme në gjuhën shqipe dhe në gjuhët e minoriteteve tjera. Nga aspekti gjuhësor kjo nuk paraqet problem për ta, pasi këto komunitete e përdorin edhe vet si gjuhë të parë gjuhën shqipe, por problemi është se në këto medime ka fare pak emisione dhe lajme për gjendjen e këtyre komuniteteve. Momentalisht komunitetet rom, egjiptian e ashkali nuk ka asnjë medium të vetin në rajonin e Deçanit. Televizioni publik i Kosovës RTK ka një emision informativ argëtues një herë në javë.

Një gazetë lokale që fillimisht mund të botohej një herë apo dy herë në muaj mund të mbulonte po ashtu nevojën për informim. Një gazetë e tillë mund të fillonte me një numër të vogël faqesh, nga të cilat 60-80 përqind do ishin në gjuhën shqipe, gjuhë të cilën e përdor komuniteti. Por në këto faqe do shkruhej për problemet dhe tematikat e jetës së këtyre komuniteteve. Pjesa tjetër, për afërsisht një e katërta e faqeve do të përmbledhte këtë përmbajtje në gjuhën rome duke ndikuar edhe më tej në përhapjen e kësaj gjuhe.

Veç informimit, mediumi për komunitetin rom do ndikonte edhe shtimin lidhjes dhe komunikimin brenda anëtarëve të bashkësisë.

Iniciativat ekzistuese:

Ne televizionin publik të Kosovës RTK ka një emision javor në gjuhën rome që shërben sadopak në afirmimin e gjuhës dhe kulturës rome. Programi në gjuhën rome po ashtu jep edhe informata për jetën e komunitetit dhe zhvillimet që ndodhin në këtë komunitet, ngjarjet me rëndësi dhe zhvillimet duke krijuar një hapësirë lidhje mes romëve në Kosovë.

Rekomandime për veprime të mëtejme:

- të përkrahet krijimi i një SHKA-je (ose ndonjë organi tjetër kulturor) që do merrej me ruajtjen e trashëgimisë folklorike të komuniteteve rom, ashkali e egjiptase
- ta ndahet buxhet për ruajtjen e trashëgimisë së këtyre komuniteteve ashtu siç jepen fonde komunale dhe qendrore për trashëgiminë kulturore të komuniteteve tjera
- të përfshihet gjuha rome në shkolla
- të ndihmohet hapja e një gazete në gjuhën rom

2.8 Të drejtat e femrave

Përshkrimi i gjendjes: Sa i përket pozitës së femrës në komunitetet rom, egjiptian e ashkali nuk ka ndonjë hulumentim të veçantë që e tregon këtë, por ka vend për të dyshuar se pozita e saj është mjaft e vështirë në familje dhe shoqëri. Duke qenë edhe femër edhe pjesëtare e komuniteteve rom, egjiptian e ashkali ajo në një mënyrë përballet me diskriminim të dyfishtë.

Familjet e këtyre komuniteteve zakonisht janë familje patriarkale që funksionojnë në mënyrë të tillë që nuk i japin shumë hapësirë gruas, që duke qenë edhe e pashkollë edhe e varfër dhe pa ndonjë mbështetje ekonomike, nuk ka mundësi të luftojë për më shumë të drejta për vendimmarrje në familje.

Posaçërisht gjendja është e vështirë për vajzat e këtij komuniteteve, një pjesë e mirë e të cilave ndalohen që në moshë shumë të re nga shkolla. Këto vajza që në moshë shumë të vogël detyrohen që të punojnë dhe të mbajnë familjen. Posaçërisht problematike është martesë e këtyre femrave që në moshë shumë të re. Ato si të mitura shumë herë martohen pa lejen dhe miratimin e tyre, shpesh edhe duke i shitur për para. Po ashtu pas këtyre martesave në moshë të re fillojnë shumë herët lindjen e fëmijëve dhe bëhen nëna në moshë tepër të re. Kjo pastaj pasohet me shumë lindje gjatë jetës që vijnë nga mungesa e edukatës shëndetësore, planifikimit familjar, etj. dhe që e bëjnë të vështirë jetën e këtyre grave të reja.

Iniciativat ekzistuese:

Në kuadër të komunitetit nuk ka pasur ndonjë organizatë që trajton çështje të tilla, mirëpo ka pasur disa organizata joqeveritare që kanë punuar me këto komunitete në fuqizimin e femrës dhe të rinjve. Organizatat që më parë kanë zhvilluar aktivitete të ndryshme me këto komunitete kanë qenë organizata lokale nga Deçani dhe komuna të tjera, "TIDES", OJQ Jeta, Syri i Vizionit si dhe organizata të tjera jashtë komunës së Deçanit. Këto organizata kanë mbajtur trajnime në fushën e shëndetësisë, edukimit, aktivitete kulturore dhe edukative me të rinj dhe kurse të ndryshme për ferma, si kurse për rrobaqepësi, frizerë, etj.

- të krijohet sa më shumë hapësirë për shkollimin e femrës në komunitetet rom, egjiptian e ashkali
- ta organizohen kurse për femrat, kurse kundër analfabetizmit, kurse ose aftësimi të këtyre femrave rrobaqepësi, etj.
- të mbahen vizita të vazhdueshme mjekësore në të cilat do flitej për planifikimin familjar,
- femrave, posaçërisht vajzave të komuniteteve rom, egjiptian e ashkali t' u tregohen të drejtat e tyre në mënyrë që ato të jenë në gjendje të kundërshtojnë prindërit e tyre lidhur me vendimet që ata marrin sidomos për martesë në moshë të re
- të krijohen mundësi punësimi
- Të përkrahen grupet e femrave në fshatrat e komunës së Deçanit

III. Ndërhyrja në komunitet

3.1 Hyrje

Kjo pjesë e kësaj strategjie ka të bëjë me qasjen nëpër lokalitete të ndryshme, me projekte të veçanta nëpër lagje dhe fshatra të komunës së Deçanit. Kryesisht më të shpeshta në këtë pjesë janë projektet për infrastrukturën, projektet e infrastrukturës rrugore, ujësjellësit, kanalizimet, bujqësinë, rrinë, etj.

Në këtë pjesë gjatë hartimit të strategjisë bashkë me komunitetin SiV ka tentuar të bëjë edhe përlllogaritjen e përafërt të kostos së implikimit buxhetor për projektet e veçanta. Në këtë mënyrë këto kërkesa të komunitetit kanë marrë formën e mini projekteve, në të cilat sipas një modeli të përbashkët janë përcaktuar disa kërkesa si kostoja e përafërt e llogaritur e çmimit, objektivat dhe qëllimet, përfituesit, etj. Këto të dhëna janë konsideruar si pasqyrë e parë për t'u paraqitur para komunës dhe donatorëve për të matur mundësinë e angazhimit financiar.

Zbatimi i këtyre projekteve zbut problemet më të dukshme të komunitetit që bien në sy në shikim të parë në vendet ku jeton, por nuk i zgjedh në përgjithësi problematikat lidhur me komunitetin, prandaj kjo pjesë e tretë e kësaj strategjie duhet parë si shtojcë e pjesës së dytë në të cilin jepen rekomandimet.

Në këtë listë projektësh janë përfshirë katër lokalitetet kryesore, ato fshatra ku kërkesat e komunitetit mund të artikulojnë dhe të shprehen para donatorëve.

3.2 Fshati Dubovik

Fshati Dubovik ndodhet 10 kilometra larg qytezës së Deçanit dhe se në këtë fshat jetojnë 9 familje të komuniteteve romë, egjiptian dhe ashkali, ndërsa pjesa më e madhe e banorëve të këtij fshati janë nga komuniteti shumicë, mirëpo në fshat jetojnë edhe komuniteti boshnjak dhe se ky është një ndër fshatrat që ka përbërje multietnike. Banorët e këtij fshati kryesisht jetojnë nga të ardhurat e bujqësisë pasi shumica prej tyre kanë tokë punuese, ku kultivojnë kultura të ndryshme bujqësore dhe kështu krijojnë të ardhura për familjet e tyre.

Ndërsa sa i përket asistencës sociale, familjet e komuniteteve rom, egjiptian dhe ashkali nuk gëzojnë asistencë sociale, pasi kriteret e për aplikim ua pamundësojnë këtë të drejtë. Shkollimi i të rinjve është jo i kënaqshëm pasi që në fshat ekziston vetëm shkolla fillore deri në klasat e pestë ndërsa për të vijuar më tutje nxënësit e këtij fshati duhet të udhëtojnë për në Deçan, që në pamundësi të udhëtimit shumë prej tyre edhe detyrohen që të ndërpresin shkollimin fillore.

Gjithashtu për të vazhduar edhe shkollimin e mesëm duhet të udhëtojnë në Deçan, dhe për arsye të kushteve të dobëta ekonomike shumë të rinj detyrohen që të braktisin shkollimin e mesëm.

Fshati ballafaqohet më problematika të ndryshme, si në infrastrukturë, shëndetësi, arsim dhe punësim. Problemet më të theksuara janë rruga e fshatit e dëmtuar, mungesa e një ambulance, mungesa e kanalizimit për ujëra të zeze, hudhja e mbeturinave kudo nëpër fshat, po ashtu problematikë tjetër është mungesa e sistemit të kanalit për ujitje të tokave gjë që do të ndihmonte zhvillimin e kulturave të ndryshme bujqësore më të cilat merren banorët e këtij fshati. Gjithashtu në këtë fshat mungojnë aktivitetet për të rinj që janë të domosdoshme pasi pas përfundimit të shkollës se mesme ata nuk kanë mundësi të merren me ndonjë aktivitet përveq punëve të bujqësisë gjë që ndihmojnë familjet e tyre për të krijuar të ardhura nga bujqësi.

Po ashtu në këtë fshat ka një numër të madh të femrave që nuk dinë të shkruajnë e as të lexojnë e disa tjera nuk kanë përfunduar as shkollën fillore, dhe ato kanë nevojë të ju ofrohen kurse profesionale për femra (rrobaqepësi, firzer etj), gjë që do të krijonte mundësi për punësim më të lehtë për femrat e këtij komuniteti dhe integrimin tyre në shoqëri.

Titulli i Projektit: Rregullimi i kanalit për ujitje

Kohëzgjatja: 10 muaj (duke filluar nga 2012)

Vendi: Dobovik, Deçan

Buxheti: 15, 000 Ä

Qëllimi i projektit:

Projekti ka për qëllim të ndihmojë bujqit në ujitjen e tokave punues që të kenë mundësi në kultivimin e kulturave të ndryshme bujqësore dhe prodhim më të madh të perimeve dhe kulturave tjera bujqësore nga tokat e tyre

Objektivat:

- Zgjerimi i kanalit të ujitjes
- Betonimi i kanalit të ujitjes
- Rritja e hektarëve më kultura bujqësore

Përfituesi:

Përfitues të këtij projekti janë banorët e komuniteteve rom, egjiptian dhe ashkali që jetojnë në këtë fshat por edhe banorët e komunitetit shqiptar dhe atij boshnjak, pasi që nga rregullimi i këtij kanalit për ujitje ata do të kenë mundësi të rrisin sipërfaqet e mbjella më kultura të ndryshme bujqësore. Po ashtu ata do të kenë mundësi të kenë më shumë përfitime nga puna bujqësore pasi që me sigurimin e ujit për ujitje të pronave edhe prodhimi do të jetë dukshëm më i madh, gjë që do ndikojë edhe në ekonomin familjare të banorëve të fshatit Dobovik

Qasja:

Fillimisht do të bëhet verifikimi i zonës ku do të kalojë kanali për ujitje, dhe më pas do të bëhet hapja dhe betonimi i kanalit për ujitje të tokave që do jetë në një gjatësi prej 150-200 metra. Po ashtu kanali do të jetë i ndërtuar përgjatë tokave që deri më tani nuk kanë pasur mundësi që të ujitën edhe pse më parë ka ekzistuar kanali për ujitje, mirëpo ai nuk ka qenë i rregulluar dhe as i mirëmbajtur dhe pas një kohë po thuhet se është mbyllur tërësisht.

Titulli i Projektit: Hapja e qendrës rinore dhe pajisja me kompjuterë

Sektori: Edukim dhe Rini

Kohëzgjatja: 1 vit (duke filluar nga viti 2012)

Vendi: Dobovik, Deçan

Buxheti: 30. 000 Ä

Qëllimi i projektit:

Qëllimi i projektit është të ofrojë kushte më të mira për të rinjtë e komunitetit rom ashkali dhe egjiptian, të avancojë të rinjtë e këtij komuniteti në fushën e informatikës përmes mbajtjes së kurseve, aktivizimin e tyre në aktivitete të ndryshme rekreative.

Objektivat:

- Ndërtimi i Qendrës rinore për të rinjtë dhe fuqizimi i të rinjve të komuniteteve
- Ngritja e njohurive të të rinjve mbi teknologjinë informative
- Ofrimi i hapësirës që këta të rinj të merren me aktivitete të ndryshme si kulturore dhe sociale

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë të gjithë të rinjtë e komunitetit egjiptian në veçanti, duke mos i anashkalluar edhe komunitetet tjera të cilat jetojnë në këtë fshat, e edhe të rinjtë e fshatrave përreth. Në të ardhmen, të rinjtë e këtyre fshatrave do të kenë më lehtë të integrohen në shoqëri dhe të kenë më shumë aftësi për të gjetur një vend pune.

Qasja:

Në bazë të këtij projekti do të ndërtohet një qendër rinore, e cila do të pajiset me kompjuterë, tavolina dhe karrige, gjë që do të mundësojë edhe mbarëvajtjen e kurseve për kompjuterë. Aty do të organizohen kurse të ndryshme duke përfshirë edhe kursin e kompjuterëve dhe kurse të tjera. Gjithashtu në kuadër të kësaj qendre do të mund të zhvillohet edhe aktivitete të ndryshme kulturore e rekreative që do të ndikojë po ashtu në zhvillimin e dijes së vetë të rinjve në lëmenj të caktuar.

Titulli i Projektit: Vendosja e kontejnerëve për hedhjen e mbeturinave

Sektori: Shëndetësia dhe çështjet sociale

Kohëzgjatja: 6 muaj (duke filluar nga viti 2012)

Vendi: Dubovik, Deçan

Buxheti: 5.000 Å

Qëllimi i projektit:

Projekti ka për qëllim të krijojë një ambient më të pastër në fshat si dhe të mbrojë shëndetin e banorëve të këtij fshati. Njëkohësisht projekti do të vetëdijesojë banorët në mirëmbajtjen e ambientit në vendin ku jetojnë.

Objektivat:

- Vendosja e kontejnerëve për mbeturina
- Krijimi i një shoqërie më të shëndoshë dhe më të pastër përmes ruajtjes së ambientit dhe pastërtisë
- Pastrimi i deponimeve ilegale me mbeturina
- Ofrimi i shërbimeve më të mira për mirëmbajtje të ambientit.

Përfituesit:

Të gjithë banorët e fshatit Dubovik janë përfitues direkt të këtij projekti pasi që do të kenë mundësinë e krijimit të një ambienti më të mirë dhe më të pastër për të gjithë banorët. Ata do të kenë kushte më të mira për të jetuar aty e në veçanti një shëndet më të sigurt, pasi me vendosjen e kontejnerëve do të largohen mbeturinat nga rrugët e fshatit dhe deponitë ilegale që janë krijuar brenda fshatit nga vetë banorët.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të vendosen 10 kontejnerë, nëpër vende të ndryshme të fshatit, do të pastrohen vendet ilegale nga mbeturinat që janë krijuar nga vetë banorët e fshatit. Do të angazhohet kompania për shërbime publike që të ofrojë shërbim çdo javor për pastrimin e kontejnerëve dhe largimin e mbeturinave. Sipas këtij projekti do të ofrohen kushte më të mira për të jetuar aty e në veçanti shëndet më të mirë.

Titulli i Projektit: Furnizimi i fshatit Dubovik me pajisje bujqësore

Sektori: Zhvillim ekonomik

Kohëzgjatja: 1 vit (duke filluar nga viti 2012)

Vendi: Dubovik, Deçan

Buxheti: 40.000Å

Qëllimi i projektit:

Projekti ka për synim të ndihmojë banorët e këtij fshati në punimet e tokës duke iu ofruar atyre lehtësime në mbjelljen e arave me kultura të ndryshme bujqësore. Kjo do të ndikojë edhe në zhvillimin e bujqësisë në zonat rurale.

Objektivat:

- Sigurimi i pajisjeve bujqësore kolektive për banorët e fshatit Dubovik
- Organizimi i këtij komuniteti për t'u marrë me zhvillimin e bujqësisë
- Përmirësimi i gjendjes ekonomike duke krijuar të ardhura nga kulturat bujqësore
- Lehtësimi në përpunimin e tokave bujqësore

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë banorët e komunitetit rom dhe egjiptian, pasi ata nuk kanë makineri për përpunimin e tokës edhe pse shumë prej tyre kanë shumë tokë. Me ofrimin e makinerisë për përpunim të tokës ata do të arrijnë që tokat e tyre t'i mbjellin me kultura të ndryshme bujqësore, që do të mund t'i plasojnë në treg dhe nga kjo, ata mund të krijojnë të ardhura për familjet e tyre.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të blihet një traktor me pajisje të tjera bujqësore, të cilat do të jenë në shfrytëzim të të gjithë banorëve të komunitetit dhe do ndihmojë në punimin e tokës dhe zhvillimin e bujqësisë në fshat. Do të përzgjidhet një person, i cili do të jetë përgjegjës për mirëmbajtjen e makinerisë si dhe do t'i koordinojë punën e bujqve rreth përpunimit të tokës. Me blerjen e këtyre pajisjeve ndikohet në përmirësimin e gjendjes ekonomike për komunitetin rom dhe egjiptian të këtij fshati.

Titulli i Projektit: Rregullimi i kanalizimit për fshatin Dubovik

Spektori: Infrastrukturë

Kohëzgjatja: 1 Vit (duke filluar nga viti 2012)

Vendi: Dubovik, Deçan

Buxheti: 100.000 Ä

Qëllimi i projektit:

Të ofrojë kushte më të mira për banorët egjiptianë, si dhe për banorët e komuniteteve tjera (shqiptarë dhe boshnjakë), duke ndikuar në zgjidhjen e problemit të ujërave të zeza dhe ujërave fekale.

Objektivat:

- Krijimi i kushteve më të mira për jetë të komunitetit me kyçjen e rregullt në rrjetin e kanalizimit
- Kyçja e të gjitha familjeve të komunitetit në rrjetin e kanalizimit
- Mbrojtja e shëndetit të banorëve nga kundërmimi i ujërave të zeza

Përfituesit:

Banorët e lagjes ku janë duke jetuar komuniteti egjiptian dhe zgjedhja e këtij problemi për këta banorë është ndër prioritet e para të këtij komuniteti.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të bëhet rregullimi i rrjetit të kanalizimit në tërë fshatin për kanalizimin e ujërave të zeza dhe atyre fekale, banorët e këtij fshati e sidomos komunitetit egjiptian nuk kanë mundësi të participojnë të kyçen për arsye të kushteve të dobëta ekonomike dhe pamundësisë së participimit me të holla. Me kanalizimin e ujërave të zeza do të mbrohet edhe shëndeti i banorëve e në veçanti shëndeti i fëmijëve nga infektimet e mundshme nga kundërmimi i ujërave të zeza.

Titulli i Projektit: Emancipimi i femrës përmes kurseve profesionale dhe zhdukja e analfabetizmit

Spektori: Të drejtat e femrave dhe edukim

Kohëzgjatja: 12 muaj (duke filluar nga viti 2012)

Vendi: Dubovik, Deçan

Buxheti: 15.000 Ä

Qëllimi i projektit:

Projekti ka për qëllim të ndihmojë pavarësinë e gruas dhe punësimin e saj përmes kurseve profesionale në shkrim dhe lexim, në rrobaqepësi dhe floktari, si dhe ofrimin e trajnimeve të ndryshme mbi shëndetin reproduktiv si dhe zhdukjen e analfabetizmit tek femrat.

Objektivat:

- Ngritja e pozitës së femrës amvise në shoqëri
- Krijimi i kushteve më të mira për femrat e fshatit Dubovik
- Mundësia e punësimit të femrave të komunitetit egjiptian
- Zhdukja e analfabetizmit tek femrat e komunitetit egjiptian

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë femrat e moshës 18-45 vjeçe, të komunitetit egjiptian por edhe të komunitetit shqiptar. Shumica e femrave të fshatit Dubovik janë amvise dhe shumë prej tyre nuk dinë shkrim as lexim, janë analfabet, dhe se me ofrimin e këtyre kurseve ato do të mund të krijojnë të ardhura për familjet e tyre duke punuar në të ardhmen si rrobaqepëse apo punë të tjera.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të merret me qira një objekt që do të shërbejë si vend për mbajtjen e këtyre kurseve. Kurset do të mbahet në dy faza me nga tre muaj për secilin kurs. Në to do të përfshihen një numër i madh i femrave të këtij fshati me disa ndërrime. Po ashtu duhet të blihen edhe 10 makina për qepje për fillimin e kursit të rrobaqepësisë dhe pajisjet tjera për floktari, si dhe literaturë për të mësuar shkrim dhe lexim.

3.3 Fshati Shaptej

Fshati Shaptej gjendet diku rreth 10 kilometra në largësi nga qyteti i Deçanit, dhe se ky fshat është me banim të përzier përveç komunitetit shqiptar jetojnë edhe 7 familje të komuniteteve rome, egjiptian dhe ashkali.

Ky fshat është ndër fshatrat që ka familje me varfëri të skajshme, fenomen ky që përfshin kryesisht komunitetin egjiptian, i cili ballafaqohet çdo ditë e më shumë me këtë problem. Familje të këtij komuniteti edhe pse kanë tokë punuese atyre ju mungojnë makineritë e punës dhe kështu detyrohen që pjesën më të madhe të tokës ta lënë djerrinë. Një ndër problemet më të mëdha në këtë fshat është rregullimi i kanalizimit të ujërave të zeza në lagjen ku jeton komuniteti egjiptian, punësimi, edukimi, mungesa e një trafo të rrymës gjë që do ju siguronte furnizim më të mirë me rrymë, mungesa e urave që lidh shtypit e këtij fshati me rrugën kryesore, po ashtu mungesa e një ambulante shëndetësore, ku për ti kryer shërbimet shëndetësore banorët e këtij fshati duhet të udhëtojnë për në fshatrat tjerë si në Irzniq dhe Gramaqel apo edhe në Deçan. Gjithashtu mungesa e një qendre rinore apo qendre për komunitete që do të ofronte mundësi të aktivizimit të rinjve në aktivitet të ndryshme etj.

Shkollimi i të rinjve është shumë i vogël pasi që në fshat ekziston vetëm shkolla fillore. Për të vazhduar shkollimin e mesëm duhet të udhëtojnë në Deçan, që duke pasur parasysh kushtet e dobëta ekonomike shumë të rinj i detyron që të braktisin shkollimin e mesëm. Një pjesë e mirë as ndihmën sociale nuk e gëzojnë si pasojë e kriterëve të vështira si dhe refuzimit të vazhdueshëm nga institucionet për të dhënë ndihmën sociale. Ka edhe nga ata të cilët jetojnë me të ardhura nga anëtarët e familjes të cilët gjinden jashtë vendit.

Titulli i Projektit: Ndërtimi i Qendrës për të rinj në fshatin Shaptej

Spektori: Infrastruktura

Kohëzgjatja: 2 Vite (duke filluar nga viti 2012)

Vendi: Shaptej, Deçan

Buxheti: 50.000 Å

Qëllimi i projektit:

Qëllimi i këtij projekti është që të ofrojë kushte më të mira për të rinjtë e fshatit Shaptej dhe fshatrave tjerë. Përmes këtij projekti do të avancohen të rinjtë në fusha të ndryshme duke ofruar kurse dhe programe të ndryshme për të rinjtë e këtij fshati duke përfshirë të gjithë të rinjtë pa dallim etnie që jetojnë në këtë bashkësi lokale.

Objektivat:

- Hapja e qendrës së të rinjve dhe fuqizimi i të rinjve të fshatit
- Fuqizimi i të rinjve të komuniteteve dhe vetëdijesimi i tyre përmes teknologjisë informatike dhe programeve të tjera
- Ofrimi i hapësirës që komunitetet të kenë mundësinë e zhvillimit të aktiviteteve të përbashkëta

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë të rinjtë e komuniteteve të ndryshme të cilët jetojnë në këtë fshat pa dallim etnie si dhe grupet e tjera si gratë dhe burrat, të cilët mund të përfitojnë nga kjo qendër dhe të kenë mundësinë e vetëdijesimit mbi teknologjinë informative përmes kurseve.

Qasja:

Duke u bazuar në këtë projekt do të ndërtohet qendra e të rinjve me qëllim të përfshirjes së të gjitha grupeve që jetojnë në këtë fshat si burrave, grave dhe të rinjve. Qendra do të ndërtohet në hapësirë prej 120 m² në mënyrë që të ketë hapësirë për kryerjen e të gjitha aktiviteteve brenda kësaj qendre. Për të funksionuar si qendër duhet të pajiset me të gjitha mjetet. Qendra do të shfrytëzohet për fuqizimin e komuniteteve, gjegjësisht të rinjve. Përmes kurseve dhe trajnimeve që do të mbahet në kuadër të kësaj qendre, do të vetëdijesohen se si duhet qasur institucioneve të ndryshme komunale në lidhje me nevojat dhe hallet e tyre.

Titulli i Projektit: Ndërtimi i një trafo të rrymës

Spektori: Infrastruktura

Kohëzgjatja: 2 vite (duke filluar nga viti 2012)

Vendi: Shaptej, Deçan

Buxheti: 50. 000 Å

Qëllimi i projektit:

Ky projekt ka për synim furnizimin më të mirë të banorëve me rrymë elektrike, duke u ofruar rrymë të mjaftueshme për pajisjet e tyre shtëpiake të amvisërisë për të pasur një jetë normale.

Objektivat:

- Ndërtimi i trafos për lagjen e komunitetit egjiptian
- Furnizim me rrymë më kualitative për banorët e fshatit
- Evitimi i rreziqeve dhe dëmeve të shkaktuara nga furnizimi i dobët i rrymës

Përfituesit:

Përfitues nga kjo trafo përveç disa familjeve egjiptiane do të jenë edhe shumë familje të komunitetit shqiptar që jetojnë në atë lagje të fshatit. Me ndërtimin e trafos ata do të kenë furnizim më të mirë me rrymë, pasi që për momentin furnizimi me rrymë elektrike është shumë i dobët pasi trafo-ja aktuale e rrymës nuk e përballon numrin e familjeve që janë të kyçura pasi ka tejkaluar kapacitetet e lejuara për furnizim.

Qasja:

Sipas idesë së këtij projekti në lagjen ku jetojnë pjesa më e madhe e komunitetit egjiptian do të vendoset një trafo e rrymës që në të do të kyçeshin të gjitha familjet që jetojnë në këtë lagje, diku 40 familje. Këto familje tani e sa vite përballen me mungesë të rrymës elektrike pasi ngarkesat e tepërta bëjnë që këtyre familjeve nga furnizimi i dobët të mos u punojnë pajisjet e amvisërisë gjë që vështirëson edhe më shumë jetën e tyre edhe përkundër vështirësive tjera ekonomike me të cilat ballafaqohen.

Titulli i Projektit: Hapja e ambulancës në Shaptej

Spektori: Shëndetësi

Kohëzgjatja: 1 vit (duke filluar nga viti 2012)

Vendi: Shaptej, Deçan

Buxheti: 60. 000 Å

Qëllimi i projektit:

Projekti ka për synim hapjen e një ambulante familjare që do t'u ofronte shërbimet shëndetësore më afër banorëve të fshatit Shaptej dhe fshatrave tjerë që janë afër këtij fshati.

Objektivat:

- Ndërtimi i një ambulante në qendër të fshatit
- Ofrimi i shërbimeve mjekësore më afër qytetarëve
- Krijimi i kushteve më të mira të shërbimeve shëndetësore në fshatin Shaptej

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë të gjithë banorët e fshatit por edhe të fshatrave tjerë që janë afër këtij fshati, pasi që me hapjen e kësaj ambulante ata nuk do të kenë nevojë që të udhëtojnë mbi 3 km për shërbime mjekësore deri në fshatrat Irzniq dhe Gramaqel.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të gjendet hapësira publike ku do të bëhet ndërtimi i kësaj ambulante, e cila do t'u ofrojë shërbime mjekësore banorëve të këtij fshati dhe fshatrave përreth çdo ditë veç vikendeve. Në këtë ambulante do të shërbenin të paktën dy mjekë familjarë që do të ofronin shërbimet e rregullta mjekësore.

Titulli i Projektit: Rregullimi i kanalizimit për fshatin Shaptej

Spektori: Infrastrukturë

Kohëzgjatja: 2 vite (duke filluar nga viti 2012)

Vendi: Shaptej, Deçan

Buxheti: 80.000 Å

Qëllimi i projektit:

Kanalizimi i ujërave të zeza dhe atyre fekale, përmes ndërtimit të kanalizimit të fshatit për ujëra të zeza, që të ofrojë kushte më të mira jetese për banorët egjiptianë si dhe për banorët shqiptarë, si dhe ruajtjen e shëndetit të tyre nga ndonjë epidemi që mund të vije nga derdhja e ujërave të zeza edhe atyre fekale në hapësira të hapura e shumë pak në gropa septike.

Objektivat:

- Ndërtimi i kanalizimit për ujëra të zeza dhe fekale
- Kycja e të gjitha familjeve të komunitetit në rrjetin e kanalizimit
- Mbrojtja e shëndetit të banorëve nga kundërmimi i ujërave të zeza

Përfituesit:

Përfitues nga realizimi i këtij projekti do të jenë të gjithë banorët e fshatit Shaptej jo vetëm të komuniteti egjiptian dhe rom, pasi që më ndërtimin e këtij kanali do të mbrohet shëndeti banorëve dhe do ketë kushte më të mira banimi për ta në këtë fshat.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të bëhet hapja e rrjetit të kanalizimit ku do të kyçen të gjitha familjet që jetojnë në këtë fshat, dhe me rregullimin e këtij kanali do të bëhet largimi i ujërave të zeza dhe atyre fekale nga sipërfaqja e rrugëve, si dhe atyre që deri më tani kanë qenë si gropa septike pasi gjatë sezonit të verës këto ujëra kanë një kundërmim shumë të rëndë sa që shpesh herë bëjnë që banorëve të këtij fshati ua pamundëson qëndrimin jashtë në oborret apo dhe shtëpitë e tyre. Gjithashtu përveç eliminimit të ujërave nga sipërfaqet dhe kundërmimi i tyre do të ndikojë direkt në përmirësimin e shëndetit të të gjithë banorëve.

3.4 Fshati Gramaqel

Fshati Gramaqel ndodhet 15 kilometra larg qytezës së Deçanit, fshati ka përafërsisht 200 shtëpi, pre tyre 16 familje janë të komunitetit egjiptian dhe ashkali. Banorët e këtij fshati kryesisht jetojnë nga asistenca sociale, ndërsa pjesa më e madhe e këtij komunitetit duke punuar punë krahu, apo duke mbledhur dhe shitur hekurishte dhe plastik që i mbledhin nëpër vende të ndryshme të qytetit apo deponit e mbeturinave, ndërsa shumë pak familje kanë tokë punuese që do të mund të krijojnë të ardhura nga bujqësia. Të pakta jënë ato familje nga ky komunitet e gëzojnë asistencën sociale, pasi kriteret e për aplikim ua pamundësojnë këtë të drejtë.

Shkollimi i të rinjve është jo i kënaqshëm pasi që në fshat ekziston vetëm shkolla fillore, ndërsa për të vazhduar shkollimin e mesëm duhet të udhëtojnë në Deçan, dhe për arsye të kushteve të dobëta ekonomike shumë të rinj detyrohen që të braktisin shkollimin e mesëm.

Fshati ballafaqohet më problematika të ndryshme, si në infrastrukturë, arsim dhe punësim. Problemet më të theksuara janë mungesa e kanalizimit për ujëra të zeza, rruga e lagjes ku jetojnë komuniteti egjiptian dhe ashkali që lidhet më rrugën kryesore të fshatit, problem tjetër që rrezikon edhe jetën e banorëve të këtij fshati është rrjeti i tensionit të lartë të rrymës elektrike që ndodhet përmbi shtypit e tyre, që gjatë erërave të fuqishme ky rrjet i tensionit të lartë rrezikon shtëpitë dhe jetën e tyre.

Në këtë fshat ka nevojë të ndërtohet një qendër rinore apo qendër për aftësi profesionale, gjë që do të ju mundësonte të rinjve të këtij komuniteti të zhvillonin aktivitete të ndryshme dhe që të profilizoheshin në ndonjë lami përmes kurseve profesionale, pasi që pas përfundimit të shkollimit fillorë apo të mesëm ata nuk arrijnë që të vijojnë mësim e lartë apo edhe atë të mesëm.

Titulli i Projektit: Ndërtimi i Qendrës për të rinj në fshatin Gramaqel

Spektori: Infrastruktura

Kohëzgjatja: 2 Vite (duke filluar nga viti 2012)

Vendi: Gramaqel, Deçan

Buxheti: 60.000 Å

Qëllimi i projektit:

Qëllimi i këtij projekti është që të ofrojë kushte më të mira për të rinjtë e fshatit Gramaqel. Përmes këtij projekti do të avancojnë të rinjtë në fusha të ndryshme duke ofruar kurse dhe programe të ndryshme për të rinjtë e këtij fshati.

Objektivat:

- Hapja e qendrës së të rinjve dhe fuqizimi i të rinjve të fshatit
- Fuqizimi i të rinjve të komuniteteve dhe vetëdijesimi i tyre përmes teknologjisë informatike dhe programeve të tjera
- Ofrimi i hapësirës që komunitetet të kenë mundësinë e zhvillimit të aktiviteteve të përbashkëta

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë të rinjtë e komuniteteve të ndryshme të cilët jetojnë në këtë fshat pa dallim. Njëherit përfitues janë edhe grupet e tjera si gratë dhe të burrat, të cilët mund të përfitojnë nga kjo qendër dhe të kenë mundësinë e vetëdijesimit mbi teknologjinë informative përmes kurseve. Në të ardhmen të rinjtë e këtyre fshatrave do të kenë më lehtë të qasen në shoqëri dhe të kenë më shumë potencial për të gjetur një vend pune.

Qasja:

Duke u bazuar në këtë projekt do të ndërtohet qendra e të rinjve me qëllim të përfshirjes së të gjitha grupeve që jetojnë në këtë fshat si burrave, grave dhe të rinjve. Qendra do të ndërtohet në hapësirë prej 120 m2 në mënyrë që të ketë hapësirë për kryerjen e të gjitha aktiviteteve brenda kësaj qendre. Për të funksionuar si qendër duhet të pajiset me të gjitha mjetet. Qendra do të shfrytëzohet për fuqizimin e komuniteteve gjegjësisht të rinjve, përmes kurseve dhe trajnimeve që do të mbahet në kuadër të kësaj qendre.

Titulli i Projektit: Asfaltimi i rrugës në lagjen egjiptiane në fshatin Gramaqel

Spektori: Infrastruktura

Kohëzgjatja: 1 vit (duke filluar nga viti 2012)

Vendi: Gramaqel, Deçan

Buxheti: 30.000 Å

Qëllimi i projektit:

Asfaltimi i rrugës do të ndikojë direkt në përmirësimin e jetesës së komunitetit egjiptian në lagjen që është e përbërë kryesisht prej këtij komuniteti dhe do të lidhë këtë lagje me rrugën kryesore të fshatit.

Objektivat:

- Asfaltimi i rrugës në lagjen e egjiptianeve
- Përmirësimi i kushteve të banorëve të fshatit Gramaqel
- Lidhja e kësaj lagjeje me rrugën kryesore të fshatit

Përfituesit:

Përfitues do jenë kryesisht banorët e komuniteti egjiptian të cilët jetojnë në atë lagje, që kryesisht përbëhet prej më se 20 familjeve. Me asfaltimin e kësaj rruge banorët e kësaj lagjeje do kenë më të lehtë të qarkullojnë nga lagja e tyre deri te rruga kryesore e fshatit.

Qasja:

Në kuadër të këtij projekti do të bëhet zgjerimi i rrugës aktuale nga rruga kryesore e fshatit deri në fund të lagjes, rrugë që ka gjatësi prej 500 metra dhe gjerësi prej katër merash. Pas zgjerimit do të bëhet shtrimi dhe asfaltimi nga rruga kryesore e asfaltuar e fshatit deri në lagje, duke krijuar kushte më të mira për lëvizje për pjesëtarët e këtij komuniteti

Titulli i Projektit: Kycja e lagjes së egjiptianëve në rrjetin e kanalizimit të fshatit

Kohëzgjatja: 12 muaj (duke filluar nga viti 2012)

Vendi: Gramaqel, Deçan

Buxheti: 25.000 Å

Qëllimi i projektit:

Synimi i këtij projekti është që edhe lagja ku jetojnë familjet e komunitetit egjiptian të lidhet në rrjetin e kanalizimit të fshatit, ne menyrë që të ofrojë kushte më të mira, si dhe të zgjidhë problemin e ujërave të zeza.

Objektivat:

- Kycja e lagjes së egjiptianëve në rrjetin kanalizimit të fshatit
- Krijimi i kushteve më të mira për jetë të komunitetit me kanalizimin e ujërave të zeza dhe atyre fekale
- Mbrojtja e shëndetit të banorëve nga kundërmimi i ujërave të zeza.

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti do të jenë të gjithë banorët e lagjes egjiptiane në fshatin Gramaqel, të cilët ende nuk e kanë të zgjidhur problemin e kanalizimit të ujërave të zeza dhe atyre fekale. Po ashtu me kanalizimin ujërave të zeza do të mbrohet edhe shëndeti i banorëve, e në veçanti shëndeti i fëmijëve, nga infektimet e mundshme nga kundërmimi i ujërave të zeza.

Qasja:

Sipas këtij projekti do të fillojë hapja e kanalizimit nga lagja ku jetojnë komuniteti egjiptian dhe do të vazhdojë në drejtim të kanalizimit të fshatit që ka një gjatësi prej 200-250 metra dhe në këtë kanalizim do të kyçen të gjitha shtëpitë e këtij komuniteti.

Titulli i Projektit: Kycja e lagjes egjiptiane në ujësjellësin e fshatit Gramaqel

Spektori: Infrastrukturë

Kohëzgjatja: 1 vit (duke filluar nga viti 2012)

Vendi: Gramaqel, Deçan

Buxheti: 20.000 Å

Qëllimi i projektit:

Kycja e lagjes së komunitetit egjiptian në rrjetin e ujësjellësit të fshatit dhe sigurimi i ujit për banorët e këtij komuniteti për të krijuar kushte më të mira për jetë.

Objektivat:

- Kycja e lagjes së komunitetit egjiptian në rrjetin e ujësjellësit të fshatit
- Sigurimi i ujit të mjaftueshëm për banorët e kësaj lagjeje
- Përmirësimi i kushteve të banorëve të fshatit Gramaqel

Përfituesit:

Përfitues do jenë kryesisht banorët e komuniteti egjiptian të cilët jetojnë në atë lagje, që kryesisht përbehet prej më së 20 familjeve. Me kyçje në rrjetin e ujësjellësit, banorët e kësaj lagjeje do kenë kushte shumë më të mira në mirëmbajtjen e higjienës personale dhe shëndetin më të mirë.

Qasja:

Do të bëhet hapja e kanalit dhe vendosja e gypave të rrjetit të ujësjellësit nga qendra e fshatit gjer në lagjen ku jeton komuniteti egjiptian duke arritur në secilën shtëpi duke i kyçur të gjitha familjet në rrjetin e ujësjellësit. Gjatësi e këtij ujësjellësi do të jetë diku 200-250 metra. Kycja e të gjitha familjeve të kësaj lagjeje dhe furnizimi me ujë të pijes do të ndikojë në rritjen e kualitetit të jetës së tyre, përmirësimin e higjienës personale dhe në shëndetin e tyre.

Titulli i Projektit: Ndërtimi i Qendrës për të rinj në fshatin Gramaqel

Sektori: Infrastrukturë

Kohëzgjatja: 2 Vite (duke filluar nga viti 2012)

Vendi: Gramaqel, Deçan

Buxheti: 60.000 Å

Qëllimi i projektit:

Qëllimi i këtij projekti është që të ofrojë kushte më të mira për të rinjtë e fshatit Gramaqel. Përmes këtij projekti do të avancohen të rinjtë në fusha të ndryshme duke ofruar kurse dhe programe të ndryshme për të rinjtë e këtij fshati.

Objektivat:

- Hapja e qendrës së të rinjve dhe fuqizimi i të rinjve të fshatit
- Fuqizimi i të rinjve të komuniteteve dhe vetëdijesimi i tyre përmes teknologjisë informatike dhe programeve të tjera
- Ofrimi i hapësirës që komunitetet të kenë mundësinë e zhvillimit të aktiviteteve të përbashkëta

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë të rinjtë e komuniteteve të ndryshme të cilët jetojnë në këtë fshat pa dallim. Njëherit përfitues janë edhe grupet e tjera si gratë dhe burrat, të cilët mund të përfitojnë nga kjo qendër dhe të kenë mundësinë e vetëdijesimit mbi teknologjinë informative përmes kurseve. Në të ardhmen të rinjtë e këtyre fshatrave do të kenë më lehtë të qasen në shoqëri dhe të kenë më shumë potencial për të gjetur një vend pune.

Qasja:

Duke u bazuar në këtë projekt do të ndërtohet qendra e të rinjve me qëllim të përfshirjes së të gjitha grupeve që jetojnë në këtë fshat si burrave, grave dhe të rinjve. Qendra do të ndërtohet në hapësirë prej 120 m² në mënyrë që të ketë hapësirë për kryerjen e të gjitha aktiviteteve brenda kësaj qendre. Për të funksionuar si qendër duhet të pajiset me të gjitha mjetet. Qendra do të shfrytëzohet për fuqizimin e komuniteteve gjegjësisht të rinjve, përmes kurseve dhe trajnimeve që do të mbahet në kuadër të kësaj qendre.

3.5 Fshati Pemishtë

Fshati Pemishtë ndodhet 9 kilometra larg qytezës së Deçanit, dhe shtrihet buzë rrugës magjistrale Deçan-Gjakovë, në këtë fshat jetojnë vetëm 33 Shtëpi të komunitetit egjiptian dhe ashkali, dhe së ky është fshati që është i banuar kryesisht me komunitet rom, egjiptian dhe ashkali.

Banorët e këtij fshati kryesisht jetojnë nga të ardhurat e bujqësisë, disa duke punuar punë krahu, me mbledhje dhe shitje të hekurishteve, ndërsa shumë pak familje nga ky komunitet e gëzojnë asistencën sociale, pasi nuk i plotësojnë kriteret që janë të përcaktuara sipas ligjit për asistenc .

Shkollimi i të rinjve është jo i kënaqshëm pasi që në fshat nuk ekziston shkolla fillore, por ata vijnë shkollën në fshatin Hereq që është diku 1,5 kilometra larg fshatit të tyre. Ndërsa për të vazhduar shkollimin e mesëm duhet të udhëtojnë në Deçan apo Gjakovë, dhe për arsye të kushteve të dobëta ekonomike shumë të rinj detyrohen që të braktisin shkollimin e mesëm.

Banorëve të këtij fshati ju mungon një ambulanta mjekësore gjë që do të ju ofronte shërbimet mjekësore më afër, dhe në mungesë të kësaj ata janë të detyruar që të udhëtojnë për në Deçan ose Gjakovë, problem tjetër i këtij fshati mbetet mungesa e ujit të pijes pasi ata nuk janë të kyçur në sistemin e qytetit. Një problematik tjetër që shfaqet në këtë fshatë është aspekti i dokumentacionit personal dhe atij pronësor, ku shumica e banorëve të komunitetit rom, egjiptian dhe ashkali posedojnë dokumentacion si banorë të komunës së Gjakovës, ndërsa atë të pronave kanë të komunës së Deçanit, dhe shpeshherë kjo situatë e tyre u pamundëson banorëve të këtij fshati që ti kryejnë shërbimet në komunën e Deçanit, por janë të detyruar që të shkojnë në Gjakovë.

Titulli i Projektit: Ndërtimi i një qendre rekreative për komunitete dhe pajisja me inventar të nevojshëm

Spektori: Mirëqenie social

Kohëzgjatja: 2 vite (duke filluar nga viti 2012)

Vendi: Pëmishtë, Deçan

Buxheti: 30 000 Å

Qëllimi i projektit:

Projekti ka për qëllim që në këtë fshat të ndërtohet një qendër që do të ofrojë kurse të ndryshme për të rinj që të rinjtë e këtij komuniteteve rom, egjiptian dhe ashkali të jetë më aktiv dhe më të organizuar në aktivitete të ndryshme kulturore rekreative. Po përmes kësaj qendre do të ndikohej tek të gjithë grup-moshat në zhdukjen e analfabetizmit pasi ka shumë analfabet nga të dyja gjinitë dhe nga moshat e ndryshme.

Objektivat:

- Ndërtimi i një qendre rekreative
- Pajisja e qendresë me inventar të nevojshëm
- Aktivizimi i të rinjve përmes aktiviteteve të ndryshme
- Zhdukja e analfabetizmit nga kjo lagje

Përfituesi:

Përfitues të këtij projekti janë banorët e komuniteteve rom, egjiptian dhe ashkali që jetojnë në këtë fshat, pasi përmes kësaj qendre ata do të mund të merren me aktivitet të ndryshme kulturore, sportive dhe rekreative.

Qasja:

Fillimisht do të bëhet përcaktimi i lokacionit që do të jetë pronë publike për ndërtimin e qendrës, dhe më pas do të fillojë ndërtimi i kësaj qendre dhe pajisja e saj me inventar të nevojshëm për zhvillim e kurseve apo aktiviteteve të ndryshme. Po ashtu do të krijohet një bord nga vetë të rinjtë e këtij fshati që do të menaxhojnë këtë qendër dhe që do të përkujdesen në mirëmbajtjen e saj dhe në mbarëvajtjen e aktiviteteve të ndryshme që do të zhvillohen sipas nevojave të vetë komunitetit të këtij fshati

Titulli i Projektit: Hapja e ambulantes në fshatin Pëmishtë

Spektori: Shëndetësi

Kohëzgjatja: 1 vit (duke filluar nga viti 2012)

Vendi: Pëmishtë, Deçan

Buxheti: 35. 000 Å

Qëllimi i projektit:

Qëllimi i projektit është të hapet një ambulant e mjekësisë familjarë në fshatin Pëmishtë, që banorëve të këtij fshati dhe fshatrave për rreth të ju ofrojë shërbimet mjekësore më afër.

Objektivat:

- Hapja e një ambulante të mjekësisë familjarë
- Ofrimi i shërbimeve mjekësore më afër qytetarëve
- Intervenimi më kohë i mjekëve në raste urgjente të sëmundjes

Përfituesit:

Përfitues të këtij projekti janë të gjithë banorët e komuniteteve që jetojnë në këtë fshat rom, egjiptian ashkali, por edhe të komuniteteve tjera shqiptar etj, që jetojnë në fshatin Pëmishtë dhe për fshatrat tjerë që janë afër këtij fshati.

Qasja:

Në këtë fshat mendohet të gjendet ndonjë objekt dhe të rinovohet apo të ndërtohet një objekt i ri për ambulant mjekësore që të ju ofrohen shërbimet mjekësore më afër banorëve të këtyre komuniteteve. Pasi deri më tani banorët e këtij fshati për të kryer vizitat mjekësore është dashur që të udhëtojnë për në qendrën kryesore të mjekësisë familjare në qytezën e Deçanit apo në atë të Gjakovës. Ndërkohë shumica e komitetit rom, egjiptian dhe ashkali për shkaqe të gjendjes së dobët ekonomike shpesh herë nuk arrij të vizitojnë mjekun pasi që nuk kanë mundësi që të udhëtojnë për në Deçan apo Gjakovë.

IV.

Buxheti

Buxheti:

Nr.	Përshkrimi	Sasia	Koha	Euro	Totali në EURO
1	Edukim dhe Rini				140,000.00
1.1	Fshatit Dubovik				30,000.00
1.1.1	Hapja e qendrës rinore dhe pajisja me kompjuterë	1	12	2,500.00	30,000.00
1.2	Fshatit Shaptej				50,000.00
1.2.1	Ndërtimi i Qendrës për të rinj në fshatin Shaptej	1	24	2,083.33	50,000.00
1.3	Fshatit Gramaqel				60,000.00
1.3.1	Ndërtimi i Qendrës për të rinj në fshatin Gramaqel	1	24	2,500.00	60,000.00
2	Punësimi dhe zhvillimi ekonomik				360,000.00
2.1	Fshatit Dubovik				235,000.00
2.1.1	Rregullimi i kanalit për ujtje	1	10	1,500.00	15,000.00
2.1.2	Furnizimi i fshatit Dubovik me pajisje bujqësore	1	12	3,333.33	40,000.00
2.1.3	Rregullimi i kanalizimit për fshatin Dubovik	1	12	8,333.33	100,000.00
2.1.4	Rregullimi i kanalizimit për fshatin Shaptej	1	24	3,333.33	80,000.00
2.2	Fshatit Shaptej				50,000.00
2.2.1	Ndërtimi i një trafo të rrymës	1	24	2,083.33	50,000.00
2.3	Fshatit Gramaqel				75,000.00
2.3.1	Asfaltimi i rrugës në lagjen egjiptiane në fshatin Gramaqel	1	12	2,500.00	30,000.00
2.3.2	Kyçja e lagjes së egjiptianëve në rrjetin e kanalizimit të fshatit	1	12	2,083.33	25,000.00
2.3.3	Kyçja e lagjes egjiptiane në ujësjellësin e fshatin Gramaqel	1	12	1,666.67	20,000.00
3	Shëndetësia dhe çështjet sociale				130,000.00
3.1	Fshatit Dubovik				5,000.00
3.1.1	Vendosja e kontejnerëve për hedhjen e mbeturinave	1	6	833.33	5,000.00
3.2	Fshatit Shaptej				60,000.00
3.2.1	Hapja e ambulancës në Shaptej	1	12	5,000.00	60,000.00
3.3	Fshatin Pemishtë				65,000.00
3.3.1	Ndërtimi i një qendre rekreative për komunitete dhe pajisja me inventar	1	24	1,250.00	30,000.00
3.3.2	Hapja e ambulantes në fshatin Pemishte	1	12	2,916.67	35,000.00
4	Të drejtat e femrave				15,000.00
4.1	Fshatit Dubovik				15,000.00
4.1.1	Emancipimi i femrës përmes kurseve profesionale dhe zhdukja e analfabetizimit	12	12	1,250.00	15,000.00
	Total (1+2+3+4)				645,000.00

Parashikimi i buxhetit në këtë pasqyrë financiare i referohet vetëm pjesës së tretë, ndërhyrjes me projekte në komunitet. Pjesa e dytë në të cilat hyjnë iniciativat dhe rekomandimet nuk është buxhetuar, për shkak se autorët e strategjisë mendojnë se këto rekomandime mbesin orientime të vazhdueshme për punën me komunitetin.

V.
Foto

